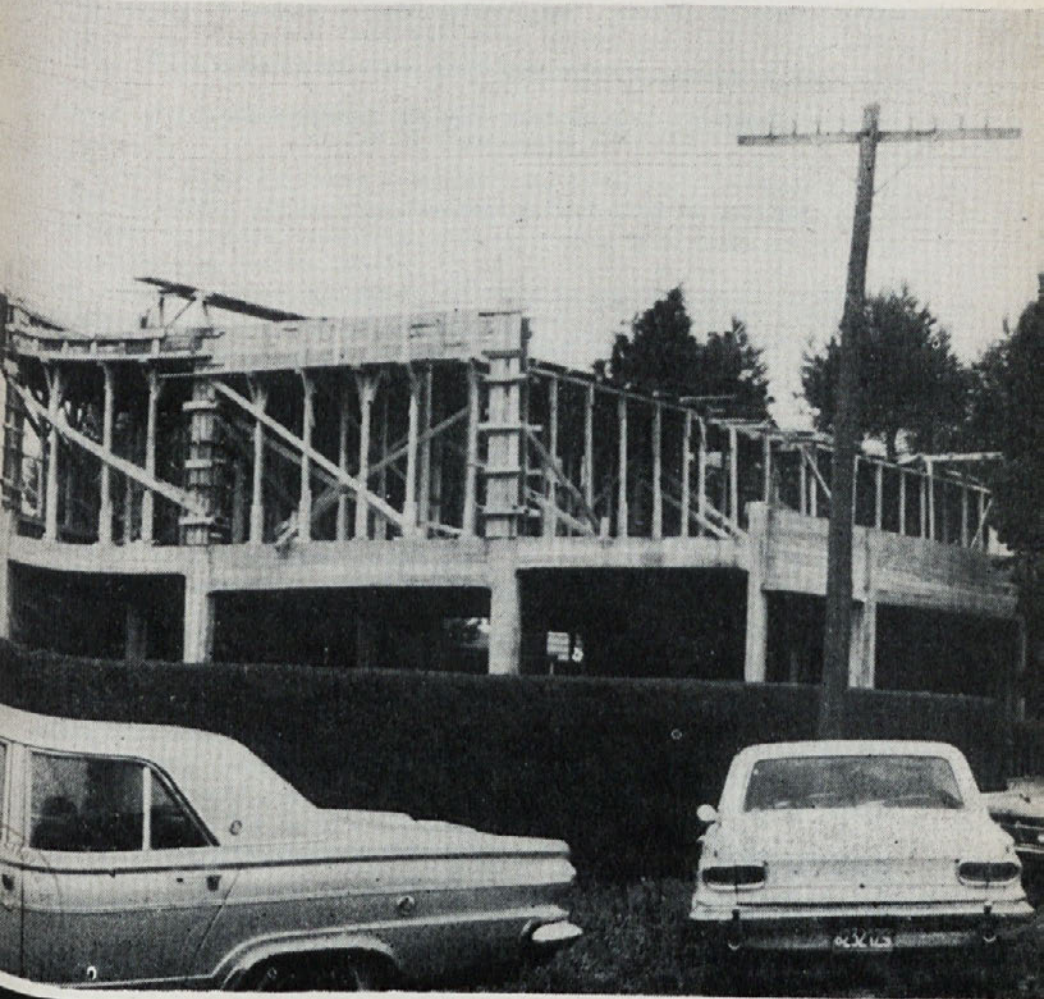

Tabor

Leto junakov: Grčaric in Turjaka

1973

EL FORTIN

št. 8

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TABOR je lasi in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

—:—
TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticomunists
—:—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič. Ramón L. Falcón 4158 Buenos Aires Argentina
—:—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.159.810

Naročnina: Južna Amerika 20 pesov ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; USA in Kanada 4.— dolarje letno, zračno 7,00 dolarjev; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—:—
Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina. Telefon: T. E. 796-7513.

NASLOVNA SLIKA

Zidanje Zavetišča v Argentini lepo napreduje. Pomagajte in podprite s svojimi darovi to prepotrebno ustanovo, da bo čim prej uresničila svoja prizadevanja.

P O R A V N A J T E N A R O Č N I N O !

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Agosto 1973

BUENOS AIRES

August 1973

Los comunistas latinoamericanos y la explotación de la reforma agraria

La revista "Problemas de la Paz y del Socialismo", redactada y publicada en Praga, organizó recientemente en Lima, con el concurso del PC peruano, un coloquio consagrado a la explotación de la lucha por la reforma agraria en América latina.

Participaron los representantes de los siguientes Partidos Comunistas: argentino, boliviano, venezolano, colombiano, costarricense, mexicano, panameño, chileno y peruano.

Desde la apertura de este coloquio se cargó el acento sobre la teoría leninista de la revolución agraria como única verdad admitida en este asunto.

Ahora bien, la teoría leninista de la revolución agraria se descompone en tres fases sucesivas y por otra parte contradictorias. En la primera fase, los comunistas permiten efectuar la reforma agraria, mientras ellos luchan por la conquista del poder.

En la segunda fase, una vez en el poder, proceden a una reforma agraria que es parte integrante de la consolidación del poder „popular“. Por último, en la tercera, una vez alcanzada esa consolidación el camino hacia el socialismo provoca la confiscación de esas mismas tierras distribuidas y la colectivización de la propiedad campesina.

Este coloquio señaló esas tres fases distintas, partiendo de la última: "La revolución cubana demostró una vez más que el problema agrario no puede ser resuelto más que mediante transformaciones socialistas. Actualmente, tienen lugar cambios revolucionarios en el campo chileno.

Esta teoría leninista debe permanecer inmutable en América latina, según mostró el coloquio merced a sus ataques contra Teodoro Petkoff, ideólogo del movimiento comunista disidente venezolano, calificado de "renegado y revisionista de las tesis fundamentales de la teoría marxista-leninista". También atacaron la ideología izquierdista, en particular del MIR chileno.

Slovenci v borbi za človeško dostojanstvo nekoč in danes

VI

Po tem kratkem splošnem pregledu zgodovinskih dogodkov, ki so se zvrstili še pred začetkom slovenskih kmečkih uporov, smo prišli do osnovne naloge naše razprave, namreč, da povežemo v sklop naših dosedanjih ugotovitev tudi slovenske kmečke upore. Ker smo že poprej rekli, da slovenski kmečki upori niso noben izključno slovenski pojav, dodajamo k tej trditvi se to, da se je v slovenski zgodovini ohranila vse do današnjih dni poleg besede upor še tretja punt in od nje še puntarija, ki pa izvirno ne pomeni - upor, ker je nastala po nemški besedi der Bund, kar pomeni - zveza. Puntarje bi torej morali imenovati zveznike ali zvezarje. Vendar pa se še danes rabi jo v neknižni govorici besede: punt, puntar, puntarija, puntati in spuntati se, vedno v pomenu: upor, upornik, uporništvo, upirati in upreti se. Nemški izraz „den Bund schliessen“ so Slovenci prilagodili v „narediti punt“, to je skleniti zvezo proti grofu, toda z namenom, da se mu upro. Zato se je pomen zveze zabrisal, prevladal pa je pomen upora. Sicer so se takrat in še dolgo časa pozneje uporabljale tujke, ki so nastale iz nemškega jezika (od besed, ki so jih uporabljali tudi nemški uporniki), n.p.r. „le vkup, le vkup uboga gmajna“, ne v pomenu skupen, splošen, ampak v pomenu reven - revščina. Dalje: „životna štibra“ od nemške besede „Leibsteuer“, potem „Sterbochs“ za p-smrtnega vola, ki ga je moral kmet dati „grofu“ ob smrti podložnika, činž od nemške besede „der Zins“ (naklade, obresti, davek) i.t.d. Pa tudi glavno propagandno in bojno geslo „boj za staro pravdo“ so slovenski uporniki povzeli po nemškem geslu „das alte Recht“.

Že po letu 1450 so se začeli nemški podložniki združevati v „svobodne zveze“, po letu 1492 pa so že organizirali „kmečke zveze“ (Bauernbunde). Koroški Slovenci so prvič ustanovili kmečko zvezo leta 1473, toda z namenom, da bo zveza branila deželo pred Turki. Šele pozneje je kmečka zveza kot organizirana enota začela sovražno nastopati tudi proti fevdalcem, tako proti grofom kakor tudi proti veleposestniški duhovščini. Sovražno je nastopala tudi proti duhovnikom in kmetom, ki niso hoteli pristopiti h kmečki zvezi. Take kmete so uporniki največkrat oropali in pobili. Z nastopom kmečke zveze so postali upori množični. Uporniki so šli v boj za staro pravdo, po njihovem mnenju, v boj za tiste pravice, ki so bile zapisane v urbarijih, katere so pa fevdalci prekršili in postopali s kmeti samopašno krivično, največkrat pa tudi nečloveško. Prav od kršitve teh pravic, zapisanih v urbarijih, je bilo odvisno, kje so nastali najprej upori in kakšen obseg so zavzeli. Po slovenskih krajih so izbruhnili kmečki upori proti zemljiški gospodi razmeroma pozno. Kakor smo že poprej omenili, se je proces socialnih bojev

začel in končal najprej na zapadu in se nato širil proti vzhodu. In kolikor bolj leže dežele proti vzhodu, toliko pozneje so se začeli socialni boji in s temi vzporedno tudi borba za človeško dostojanstvo. Kakor vse kaže, borba za človeške pravice in za človeško dostojanstvo še do danes ni končana. Čin bolj gremo proti vzhodu, tem slabše je. Borba za socialno pravičnost in za človeško dostojanstvo traja že tisočletja, vsekakor pa od takrat, ko se je človeštvo začelo zavedati teh pravic in se začelo boriti za nje.

Kot prvi kmečki upor, ki je v slovenski zgodovini omenjen, bolje rečeno odpor, ker se ni začel ne končal z krvjo, štejemmo odpoved pokorščine stiških kmetov cistercijskemu samostanu v Stični na Dolenjskem leta 1358. Opat Nikolaj je neupravičeno zvišal dajatve, zato so se kmetje uprli, vendar so se pozneje mirno pobotali. Ta prvi poskus upiranja slovenskih kmetov proti zemljiški gospodi časovno sovпада z velikim francoskim uporom, a je nekako osamljen, ker nam zgodovina ne speroča o kakšnih drugih uporih. Toda čez dobrih sto let je začelo vreti tudi po slovenskih krajih. To uporniško vrenje so sprožili turški vpadi na slovensko ozemlje. Ko je namreč 1463. leta padla v turške roke Bosna, so se turške meje približale več kot 100 km slovenskim krajem. In od leta 1469 dalje so bile slovenske dežele izpostavljene zelo pogostim turškim napadom, ki so se redno končali z ropom, požigom, umorom in odgonom ljudi v suženjstvo. Samo od leta 1469 pa do leta 1477 so pridrli Turki devetnajstkrat v notranje avstrijske dežele, med katere so spadale tudi slovenske dežele. Zaradi tega so se leta 1469 zbrali kmetje v Knittenfeldu na Gornjem Štajerskem in so zahtevali od deželnihi stanov, da branijo dežele pred Turki. Na tem sestanku še ni bil sklenjen upor proti graščakom, vendar je bil to že prvi poskus ljudskega, t. j. kmečkega gibanja. In kakor se je pozneje pokazalo, se je od tedaj naprej uporniški duh med slovenskimi kmeti precej hitro širil.

Leta 1475 je moral freisinški škof Sikst resno opomniti župana na Dovjem, da podložniki ne plačujejo tedenskega vinarja (davek za obrambo proti Turkom). V uradu Oberwelz se je neki podložnik celo z orožjem upr. upraviteljevim hlapcem. Leta 1475 so v št. Rupertu na Dolenjskem posredovali cerkveni funkcionarji pri kmetih in leta 1476 niso hoteli podložniki iz Klevevža izpolniti niti služnosti, niti tlake, ker so isto leto opustošili kraj Turki. Leta 1477 so podložniki odpovedali dajatve svojima župnikoma v Slovenski Bistrici in naslednje leto niso hoteli plačati svojih davkov podložniki iz škofije Loke, ker so jih leto prej Turki oropali in opustošili kraj. Enako se je dogajalo dominikancem v Ptuj in grofu v Ložu.

Tako so se množila krajevna upiranja in morda bi to trajalo še nekaj let, predno bi bilo prišlo do splošnega upora, da ni drugi turški napad na Koroško leta 1476 sprožil plaz kmečkega nezadovoljstva. Tega leta se je sprehajalo in plenilo okrog 10.000 Turkov štiri mesece po Koroškem, ne da bi gospoda in cesar s prstom mignila v zaščito kmetov. Pa ne samo to, da so tisti davek, ki so ga kmetje plačevali za obrambo proti Turkom, naibžče plemiči sami porabili, ampak se je med ljudstvom tudi utrnilo mnenje, da so nekateri grofje povezani s Turki, da so njihovi špijoni in da celo plemiči

vabijo Turke v deželo, kakor se je zgodilo 1475, ko sta hrvaški grof Ivan VIII in neki kranjski plemič poklicala Turke iz Bosne, ker sta bila v sporu s cesarjem. Celo en duhovnik in dva prelata so risali Turkom zemljevide. Leta 1478 so pa v Schladmingu na Gornjem Štajerskem kmetje ustanovili kmečko zvezo, da se bodo sami borili proti Turkom. Obenem so obtožili 53 plemičev, da so turški vohuni; grozili so tudi kmetom, ki se niso hoteli pridružiti kmečki zvezi. Toda ta manjši upor so plemiči zadušili in ujeili voditelja nekega Maynharda. Vendar je ta upor vzpodbudil tudi koroške kmete, ki so bili že itak razdraženi, ker je cesar odredil, da morajo kmetje svoje dajatve plemičem oddajati v razmerju 1:2, ker v tem razmerju so zamenjavali stare pfenige iz oglejske kovnice, ki je v 15. stoletju nehala kovati denar, za nove avstrijske pfenige, ki so bili po mnenju ljudstva manj vredni, zato so se ljudje tej zamenjavi uprli. Vicedom je nekaj upornih kmetov zaprl, druge pa poklical na odgovor. Ti so prišli k zagovoru z orožjem in jih zato ni hotel skupno sprejeti. Kmetje so sedaj začeli odkrit upor. Prvi sestanek so imeli 22. marca, drugi pa 25. maja v Lazah pri Beljaku. Tu so pa že nastopili voditelji upornikov, vrhovni, Peter Wunderlich, drugi pa Enzi Matija Hennzel iz Bleiberga, neki kovač iz Trebenj, Andrej iz Laz, Pavel Česnik iz Kleč in neki krojač Gschirr. Člani kmečke zveze so prisegali na meč, ki je bil pritrjen na dva v zemlji zabita kola in plačevali sprva po 6 pfenigov. pozneje pa po dva pfeniga za nabavo orožja. Deželni stanovi so se zdej zavedli nevarnosti, ki jim je grozila, toda do stika z uporniki ni prišlo. Kmetje so drveli na sestanke „kakor roj čebel v panj in nihče jim ni mogel tega ubraniti“. V glavnem so se kmetje borili za „staro pravdo“ in za obrambo proti Turkom. Kmetje so prosili tudi cesarja, da bi odobril kmečko zvezo, celo so trdili, da imajo njegovo dovoljenje, kar pa ni bilo res. Ko je cesar, ki se poprej sploh ni zmenil za upor, na pritisk plemičev, sklical za 10. julij sestanek deželnih stanov, v št. Vid na Koroškem, da se ukrene, „kako je treba podvzeti stvari zoper kmete, da bo upor zadušen“, je bil ta sestanek že nepotreben. Cesarja in plemiče so rešili Turki.

Marca meseca so hoteli Turki napasti Benečane po suhem, a je narasla Soča to preprečila, julija so se pa Benečani že pripravili za obrambo, zato so Turki, pravijo, da jih je bilo do 30.000, v nedeljo 25. julija udarili mimo Kobarida in Bovca čez predilski prelaz na Koroško. Pri Kokóvem ob Ziljici jih je čakala vojska koroške kmečke zveze, kakšnih 3.000 mož, toda že v soboto ponoči je okrog 2.600 mož kmečke vojske pobegnilo, ker jih je prevzel strah pred Turki. Ostanek vojske, okrog 600 mož so Turki pobili in tri tedne olenili po Koroškem. Nato so še plemiči polovili kmečke voditelje in upornike. Tako je bil prvi večji upor slovenskih kmetov zadušen s krvjo, na veliko veselje gosposke. Kot nerazumljiva ironija časa se glasi sporočilo koroškega župnika Unresta, ki poroča o turški zmagi. „V tem je prišel Bog s svojo pomočjo, ki pravičnih ne zapusti in je kaznoval kmečko nezvestobo z nevernimi Turki. To je storil Bog zato, da ne bi nezvesti uporniki prelivali krščanske krvi.“

Po tem strašnem porazu koroških kmetov ni bilo mogoče misliti na skorajšnji večji upor, čeprav se uporniški duh kmetov ni polegel. Iskre upora so tlele prikrite, ker se razmere niso prav nič zboljšale za kmete, vzroki so ostali isti. Zato so se ponavljali nemiri in manjši krajevni upori. Zgodovina poroča, da je nastal 1480 upor v Klevevžu na Dolenjskem, leta 1484 in 1482 med podložniki vetrinjskega samostana na Koroškem, 1484 do 1491 so se stalno upirali podložniki škofjeloških zemljiških gospodov, 1495 so se uprli podložniki ljubljanskega škofa v Gornjem Gradu, leta 1503 in 1513 so plemiči na Kranjskem zadušili dva upora. Vsi ti upori niso spremenili razmer v slovenskih deželah. Pač pa se je uporniški duh začel širiti ne samo proti severu v Nemčijo, temveč tudi proti vzhodu. Zgodovina nam poroča, da so se v južnih krajih Ogrske uprli leta 1509 kmetje, ki so se pripravljali na križarsko vojno zoper Turke. Premagala jih je plemiška vojska, ujela voditelja upora, erdeljskega plemiča Jurija Dožo in ga pred usmrtitvijo kronala z razbeljeno železni krono. Ta upor ni bil izključno socialnega značaja, je pa že drugi primer kronanja z železno razbeljeno krono pred enakim kronanjem Matije Gubea. V takih razmerah se je približal odločilni trenutek, ko je moralo priti do obračuna med podložniki in plemiči. To se je zgodilo v vseslovenskem uporu leta 1515.

(Sledi)

Dr. Joža Lovrenčič

Življenje

Knjiga s sedmimi pečati,
zaprta si bila — rad bi te odprl,
zdaj — pečat za pečatom se je strl —
rad bi te zaprl — a moram brati.

Prvi dan — trpljenje,
drugi dan — trpljenje,
tretji dan — trpljenje:
iz dneva v dan se plete,
od ure do ure cvete.

Zadnji dan — vzdih, hrepenenje:
Ostani, življenje!
Bog je dober in ga sklene.

T. F. — Lanus

Legija v Boštanju

Marsikomu morda ni znano, kje je stal mogočni sivi Boštanski grad, ki je bil v ponos vsej okolici in katerega razvaline danes pričajo o grozodejstvih brezbožnega komunizma. Stal je nekako pol ure peš hoda od Grosupelj med železnicama, katerih prva pelje v Kočevje, druga pa v Novo mesto, na hribu med tremi vasm: Zagradcom, Malim Mlačevim in Velikim Mlačevim.

Kot drugod po Dolenjskem se je tudi v teh vaseh ustanovila Vaška straža v obrambo poštenih življenj in imetja. Laška oblast je na zadevo gledala nezaupno in je dala v vsako vas samo po 5 pušk in 25 nabojev. (Bile so neke stare francoske puške, za katere novih nabojev ni bilo mogoče drugod dobiti, kakor od Italijanov). Možje in fantje po vaseh so kmalu uvideli, da s tem orožjem ne bodo dalj časa v stanju odbiti vedno pogostejše partizanske napade. Zato so se Vaške straže več okoliških vasi združile v močno Boštansko legijo, ki je imela svoj sedež v gradu, ki ga je dal na razpolago lastnik baron Lazarini. Polnih 11 mesecev so patrole Boštanske legije zgledno in uspešno skrbele za varnost okoliških vasi.

Par dni po laškem razpadu sem bil, kakor običajno v pisarni, ko nadomda zabrni telefon. Dvignem slušalko in vprašam, kdo je in kaj želi. Malo čudno se je slišalo: „Želim govoriti s tovarišem komandantom boštanske legije.“ Podal sem slušalko komandantu in razločno slišal, kako se je predstavil oni onstran žice: „Tukaj komandant Cankarjeve brigade!“

Od tega trenutka dalje so se dogodki razvijali s filmsko naglico. Medtem se je naši posadki pridružil komandant Capuder s svojimi fanti. Padlo je povelje: „Hren naj pripravi patruljo 20 mož!“ V rekordnem času je bilo povelje izvršeno. Odšli smo na bližnji hrib Lopček pričakovat po partizanih napovedani obisk. Komaj smo bili razvrščeni na Lopčku, je prisopihal na postajo žalna vlak s partizani. Videli smo, da je nekaj komunistov izstopilo, vlak z ostalimi pa se je začel pomikati proti hričku, kjer smo mi imeli pripravljeno zasedo. V ugodnem trenutku smo jih pozdravili z rafali. Oni nam niso ostali dolžni odgovora. Borba se je začela razvijati s tem, da smo oboji začeli braniti in zavzemati položaje. Do noči smo se vrnili v grad Boštanj, kakor se je glasilo povelje. Noč je bila mirna, le vsa noč smo slišali daljno škripanje partizanskih voz, ki so prevažali municijo in druge potrebščine in se pripravljali, da napadejo grad.

Še pred sončnim vzhodom so nam voščili „dobro jutro“ s strelami Malega Mlačevega. Kmalu pa je začelo ragljati in pokati od vseh strani.

Domobranci iz Boštanj

Od časa do časa se je oglasil tresk, da se je stresla zemlja, toda obleganja v ožjem smislu besede prvi dan ni bilo. Zunanji videz je bil, da bo tudi druga noč mirna. Zaradi tega smo utrujeni legionarji šli počivat, le potrojene straže so budno pazile na vsak šum. Prevelika tišina je zelo vznemirjala podkomandanta Hrena. Ukazal mi je, da naj mu prinesem par ročnih bomb, kar sem takoj storil. Naročil mi je naj ostanem v njegovi bližini in dodal, da domneva, da se bo naskok začel pri glavnih vratih.

Približno uro časa pozneje se je res čula strahovita eksplozija, kakršne še nisem slišal. Gromozansko je zasmrdelo po dimu in smodniku. Napad na glavna vrata je uspel. Komandant Capuder je dal povelje: „Težko orožje na glavna vrata!“ V par sekundah so že gledala žrela 4 bred proti odprtini skozi katero naj bi prišli napadaleci. Skoraj v istem trenutku so na bližnjih hričkah zaragljale stroinice in pošiljale neprenehoma proti nam svetleče se kroglice. Iz Malega Mlačeva pa je siknil enkrat, dvakrat, težki minomet, tretja granata pa je padla ravno sredi dvorišča in raznesla streho nad vodnjakom. Zaslišal sem, da me je od tam nekdo poklical poltiho po imenu. Priplazil sem se bliže in našel hudo ranjenega svojega sošolca in prijatelja. Odvedel sem ga v grajsko klet, kjer je delovala zasilna postaja rdečega križa.

Bila je grozna noč, menda podobna oni pred vesoljno sodbo. Večina legionarjev je molčala in pričakovala ono grozno, kar ima priti. Nekateri pa so šepetali, toda misli nikogar se niso mogle niti za trenutek urediti, kar je vedno huje grmelo nad nami in okrog nas. Podkomandant Hren mi je

pokazal brez besed gozdčiček iz katerega je neprestano švigalo. Tam je stal težki minomet. Tisti hip je zagrmelo nad nama. Granata je ratrgala del strehe.

V hipu tišine je nekdo poklical Hrena po imenu. Mignil mi je naj grem z njim. Zunaj je bilo svetlo kot po dnevu. Zavedla sva se: „Grad gori“. To sicer še ni bilo res, toda manjkalo ni dosti. Gorela so namreč gospodarska poslopja, oddaljena kakih 30 metrov od gradu. Napad partizanskega težkega orožja je prešel v odločilno točko. Ogenj od vseh srani se je potrojil. Od vsepovsod je padal na nas grušč in kamenje. Za hip mi je pošla sapa. Hren me je vprašal, če se bojim. Odgovoril sem mu pritrdilno. Partizansko hironsko vpitje je spremljalo zadnje dejanje razbitja mogočnega Boštanjkega gradu.

Ura je bila nekako pet zjutraj, ko je potihoma prišlo povelje za umik. Potihoma smo se drug za drugim plazili do malega lipovega drevoreda. Megla nas je zakrivala. Bližnji gozdič je tudi doprinesel svoj delež. Zavili smo proti naslednji postaji našega križevega pota — proti Turjaku.

Matica mrtvih:

Hren Martin — zajet v Turjaku in ubit

Rozman Jože — padel v Tržiču

Mehle Anton in Franc — ostala doma, ubita

Kastelic Anton, Kastelic Alojzij, Kastelic Janez, Kastelic Jože, Kastelic Martin, Zavodnik Anton, Miklič Janez, Miklič Alojz, Hribar Martin in Ferjan Anton, — vrnjeni iz Vetrinja

Stane Buda

Z bataljonom v Velike Lašče

(Spomini — IV. del.)

Največja vojaška formacija Slovenskega Domobranstva so bili naši bataljoni, ki so imeli v svojem sestavu po tri čete. Posebej izbranim bataljonom, ki so dobili ime „udarni“, pa se je dodala še četrt, takoimenovana „težka“ četa. To četo so sestavljali en vod težkih minometalcev (81 mm) in dva voda težkih strojnic. Skupno je ta četa imela štiri minometalce in osem strojnic s pripadajočimi mulami za nošnjo tega orožja in pa streliva. Kakšna je bila številčna moč teh čet, mi ni več v spominu, verjetno pa je bila okrog 100 mož. Kako so se te čete obnesle na pohodih in borbah, bodo morali opisati tisti, ki so jim bili dodeljeni.

Vse tri čete našega novega bataljona so ob koncu decembra leta 1943 končale z vojaškimi vajami. Dokončno organizirane, s polnim številom mo-

štva in enotno oborožene, so samo čakale na odhod na partizansko ozemlje. Obleženi v popolnoma nove uniforme, s slovensko kokardo na čepical, oziroma kapah, so domobraneci postali ponosni slovenski vojaki, da jih je bilo lepo videti. Vsak je dobil še dva para perila, suknjo, odev, jedilni pribor in pa nahrbtnik. Vse popolnoma novo in nerabljeno. Poleg tega je vsak domobranec dobil še suho hrano („železna rezerva“) in pa pripadajoče strelivo. Prve dni januarja — mislim, da je bilo prav 5. januarja zvečer — je končno bataljon dobil povelje naj se pripravi za odhod, ker bo zasedel Velike Lašče. Tisti večer se je v barakah ljubljanskega letališča prav malo spalo zaradi razumljivega razburjenja in pripravljanja. V zgodnjih jutranjih urah se je formirala „kolona“. Moštvo bataljona je zasedlo udobne avtobuse, katerim so se pridružili številni tovorni avtomobili, ki so vozili hrano, kuhinjo, težke strojnice, slamo za slamnjače, strelivo in druge reči za civilno upravo. Načelovali pa so koloni dva ali trije lahki tanki in skupina iskalcev min. Med potjo smo videli, da se je bataljonu priključila tudi ena nemška četa z radiooddajno postajo. Verjetno so nemške oblasti hotele znova obnoviti porušeno železniško progo Grosuplje—Kočevje, da bi izkoristili tamkajšnji premogovni rudnik.

Kolona se je po turjaških klancih prav počasi premikala, ker so morali sprednji oddelki razstreljevati mine, ki so bile položene na cesti in ob njej in pa popravljati številne mostove, ki so bili močno poškodovani. Domobranska četa iz Pijave gorice je že pred našim premikom pregledala hribovito ozemlje in ostala tudi v zasedah, kajti partizani nas niso nadlegovali. V poznem popoldnevu smo končno srečno prispeli v Lašče. Na vso srečo partizansko poveljstvo ni vedelo za točen dan našega odhoda (so v tem slučaju odpovedali rdeči vohuni?), ker bi nam drugače lahko pripravili prav „vroč“ sprejem, tako v turjaških klancih, kar tudi pred samim trgom. Bataljonsko poveljstvo pa je napravilo tudi taktično napako, kajti če ne zaradi drugega, vsaj za vajo bi se moral bataljon borbena razviti po levem krilu in preko sv. Ahaca prodreti do cilja.

Spominjam se, da smo dobili Velike Lašče popolnoma zapuščene in na videz brez živega bitja. „Rdeči“ so pobegnili še pred našim prihodom. „Naši“ se pa tudi niso takoj prikazali, ker pač niso vedeli, če smo prišli v ta kraj samo začasno oziroma prehodno ali pa če bomo tudi za stalno ostali. Reveži, so imeli že prav žalostne in bridke izkušnje...

Ko smo razložili orožje, strelivo, hrano in vse drugo, se je kolona vrnila v Ljubljano. Nemci so si obdržali par avtobusov, ker je njihov poveljnik mislil, da mu bodo še služili. Pa se je hudo zmotil, ker pač ni poznal ne ozemlja, niti partizanske taktike. Samo enkrat so jih uporabili, pa še takrat v našo nesrečo.

Naša 24. četa je s prvim in tretjim vodom zasedla zahodni del trga, od pokopališča pa do drugega glavnega izhoda. Drugi vod z mladim nadporočnikom na čelu, je bil pa poslan na hribček k cerkvi Sv. Roka. To je bila izredno važna višinska-točka, ki jo je bataljon zaradi strateške važnosti moral imeti zasedeno. K sreči so bile tam že stare in ne preveč razrušene

italijanske utrdbe in zakopi, ki so jih domobranci kar hitro popravili in priuredili. Domobranci ostalih dveh vodov so se nastanili v „stari“ šoli, četni štab pa v združni mlekarni, dočim je bataljonski štab zasedel sosednji prosvetni dom. Predno se je vse uredilo, je bila seveda že trda noč. Po nalogu poveljnika je vsak vod postavil eno stražarsko mesto. Drugi dan po ogledu položaja, pa bi se kmalu prijatelja - poveljnik čete in poveljnik prvega voda - prav pošteno sprla. Drugi, ki je zaupal poveljniku kot „staremu“ borec pri VS, je uvidel, da smo prebredli prav veliko nevarnost, ko smo se predali počitku tako slabo zavarovani. Takoj so se podvojile straže, začele so se pa tudi kopati jame za stražarje, zakopi za strojnična gnezda, itd. Vse to čim dalje stran od hiš, na pravih obrambnih položajih. Edino zid, ki je obkrožal z dveh strani nekakšen tržni prostor, se je tudi izkoristil za obrambo, seveda so pa zaradi tega ostale nekatere hiše izven obrambne linije. Domobranci so morali sami delati, ker ni bilo civilistov, ki bi jim lahko pomagali.

Tudi druga noč je mirno minula. Tretji dan se je nadaljevalo s kopanjem zaklonov, ki je doseglo pravo mrzličnost, ko so poslane patrole ugotovile zbiranje partizanov v okolici. Pridni domobranci so krepko zgrabili in še bolj pohiteli z delom. Kar se je uporabnega moglo dobiti v našem delu trga: hlodi, deske, tramovi, itd., vse je prišlo prav, da so se prekrila in obložila s kamenjem in zemljo strojnična gnezda, razni zakopi in jame. Izredno trdo in naporno delo so opravili domobranci, ker so morali kopati v trd pesek in skalo, kajti vrhnje zemlje je bilo prav malo. Še predno se je znočilo, so se na položajih razmestile vse razpoložljive strojnice in lahki minometalci. Stražarska mesta so se početvorila, za položajem pa so krožile še notranje patrulje. Več kot polovica moštva je bila že zvečer na položaju. In prav to noč je „zaropotalo“, kajti Velike Lašče in okolico so oblegale dve ali tri partizanske divizije, ki so hotele uničiti to novo domobransko postojanko.

Partizanski napad, ki nas seveda ni presenetil, je trajal tri dni vendar pa so se borbe vodile v glavnem ponoči. Verjetno so komunisti prav dobro vedeli oziroma slutili, kje se bodo namestili razni štabi, kajti prostor okrog „stare“ šole, prosvetnega doma in mlekarne so obmetavali skoraj neprestano z granatami lahkih in težkih minometalcev. Niso pa mogli vedeti, da tako rekoč v prazno bombardirajo tisti prostor, ker razen štabov ni bilo nobene borbene edinice. Po zadnjem ogledu položaja, je oba častnika, četrtega narednika in par ordenancev, ta napad zajel prav na štabu v združni mlekarni. Od tega trenutka se od tam ni dalo premakniti. Na srečo je imela mlekarne močna pločevinasta vrata in prav taka polkna na oknih, tako da eksplozije min niso mogle narediti veliko škode, čeprav jih je veliko udarilo tik pred vrata in pod okni. Drobili so se strešniki (mina se razpoči ob dotiku), nobena mina pa ni „pogledala“ notri. Na položaju je bil prvo noč samo poveljnik tretjega voda, ker je bil slučajno „dežurni“. Pa prekaljeni borec niso niti potrebovali navzočnosti oficirjev. Drugo in tretjo noč pa je bilo celotno četno vodstvo na svojih mestih, ramo ob ramo z domobranci.

Komunisti so na vsak način hoteli predreti obrambno linijo naše čete

ob cestah in stezah, ki vodijo v trg, ker so prav tam razne hiše ostale izven „bloka“. V zaščiti teh hiš so nakopičili največ avtomatičnega orožja. Mogoče so tudi mislili, da bomo domobranci, po starih „receptih“ VS., branili posamezne hiše, ko so pa uvideli, da jim domobranksko orožje odgovarja z vseh mnogih točk, frontalnega napada niso izvedli. Taktično je bil seveda tudi nemogoč, ker bi vsi napadalci obležali pred našimi zakopi.

Zanimivo je dejstvo, da bataljon v tej tridnevni borbi ni utrpel prav nobene izgube. Šele četrty dan, ko so se partizani že umaknili, je skriti partizanski ostrostrelec do smrti ranil domobrancia, ki je stal na straži. Koliko izgub so imeli komunisti na obrambnem predelu naše čete, se ni moglo ugotoviti. Pri tistih hišah, ki so bile izven položaja in od koder so za vsako ceno hoteli predreti, so se sicer videli mnogi krvavi sledovi, toda partizani so odnesli svoje ranjence oziroma mrtvece. Naš bataljon je torej svoj „ognjenik“ krst dobro prestal, tako, da je bila borbeno morala na višku.

Tudi oddelki nemške čete so pogumno sodelovali pri obrambi. (Pozneje se je govorilo, da je bila ta četa poslana v Normandijo — Francija, kjer je bila „tepena“ in razbita in ko se je zopet vrnila „na oddih“ v V. Lašče, je bilo moštvo že brez vojaške morale). Takrat sem prvič „slišal“ kako deluje za tiste čase najmodernejša nemška strojnica - model 42. Res se skoraj ni mogel ločiti strel od strela, tako hitro je „sikala“. Za obrambo je bila neprecenljiva. Pozneje sem pa uvidel, da je bila za gverilo manj uporabna, ker bi za eno samo morali imeti še konjička, da bi nosil municijo. Na pohodu so se nemški vojaki dobesedno šibili pod težo streliva. Vsak je, poleg lastnih 100 - tih nabojev in ostale opreme, imel obešen še jermen z 250 - timi naboji za strojnico. Doživel sem slučaj, ko je nemški desetnik dal povelje streljati nekam v prazno samo zato, da so v par minutah izpraznili tri ali štiri jermene in so si potem vojaki menjavali med seboj preostalo težo.

Na žalost pa je bilo prvo navdušenje po borbi prav kmalu zagrenjeno. Močni patroli, ki bi morala peti dan pregledati ozemlje ob cesti proti Ortneku, je naša četa dala dve ali tri desetine. Poveljnik nemške čete je odredil, da se patrola odpelje na dveh autobusih, naš bataljonski poveljnik pa ni protestiral proti tej neumnosti. Po par kilometrih, ko so vozila pripeljala v prvo sotesko, se je patroljiranje žalostno končalo. Autobus, ki je vozil tudi domobrance naše čete, je zapeljal na mino, ki je delno razbilo vozilo in težko ranila par domobrancev. Istočasno pa je partizanska zaseda začela obstreljevati zmedene domobrance. Sicer so se izvlekli iz težkega položaja, toda naša četa je imela prve občutne izgube. Štiri ali pet hudo ranjenih, od katerih je eden pozneje umrl. Odtrgalo mu je nogo in je nastalo zastrupljenje. Ta nesreča pa nas je izučila in smo potem na borbenih pohodih zavračali vsa vozila, katerih bi se lahko poslužili.

Po tej prvi uspešni obrambi V. Lašč je bataljon zgradil močno linijo bunkerjev okrog trga in vse obkrožil z žico. Ko je pozneje prišla v ta kraj še domobrankska baterija s 4 - mi topovi, je postal trg res nezavzet. „Kilone“ s hrano, strelivom, itd. so redno prihajale iz Ljubljane in obratno, ker je bilo turjaško gričevje sproti očiščeno komunističnih zased. Tudi druci

partizanski napad na to postojanko je bil pravtako neuspešen. Partizanskim topovom so odgovarjali že naši domobranski. Ker se je med tem ustanovila še domobranska postojanka v Ribnici, se je končno vse to ozemlje očistilo partizanov. Od obeh strani smo napravljali prav pogoste pohode („hajke“) proti Sv. Gregorju, Velikim Poljanam in Mali Gori, Dobrepoljski dolini in Suhi Krajini. V vseh teh bojih so bili partizani vedno premagani in so zaradi stalnega preganjanja končno morali zapustiti vsa svoja oporišča na tem predelu.

TEROR V BRKINIH

Prijatelj iz *Avstralije* nam je poslal daljši prispevek o delovanju komunistične Osvobodilne Fronte v *Brkinih*, to je v območju vasi okrog *Ilirske Bistrice*. V svojem spisu navaja vrsto imen oseb, ki so postale žrtve tega terorja, žal se spominja samo „domačih“ imen. Povzemamo njegovo poročilo v upanju, da bo kdo med našimi bralci prepoznal ta domača imena ter nam sporočil njihova polna imena, tako, da bodo lahko vključena v „Matico mrtvih“. (Op. ur.)

Leta 1943 so partizani iz vasi *Račiče* pri Podnovem gradu odpeljali in neznano kje ubili šest oseb. Istega leta so iz iste vasi ubili tudi trgovca *Čareta*, gospodarja *Pepota Macukovega*, njegovega sina: dve sestri *Jakopovi* in 19 letno *Anico Kuretovo*. Ta tri dekleta so v nekem jarku med vasjo *Tatrami* in *Ojstrovco*, posilili, nato pa umorili s krampom. To naj bi izpovedal bivši partizan, ki je leta 1947 pobegnil v Trst.

Isti, bivši partizan, naj bi izpovedal, da so partizani, ki so bili stalno nastanjeni v vasi *Tatre*, v tem jarku med *Tatrami* in *Ojstrovco*, pobili več kot 300 oseb.

Leta 1944 sta bila v vasi *Vrbovo* pri Ilirski Bistrici, ubita gostilničar *Uijan* in njegova žena. Oba so privezali za voz s konji, ki so jih pognati v tek in ju tako vlekli po cesti od vasi *Vrbovo* do *Jablanice*, kjer so ju mrtva odvezali. Njuno hčer pa so odpeljali v gozdove, kjer je ostala vse do konca vojne in šele po povratku domov izvedela, na kakšen zverinski način sta bila ubita njena roditelja.

Istega leta, 1944, je bil iz *Trnovega* pri Ilirski Bistrici, odpeljan *Ivan Matajzlov* in je za njim izginila vsaka sled. Iz *Dolnjega Zemona* je bil istega leta ubit gospodar *Suretov*, iz vasi *Smrje* pa kmet *Flep* in njegova žena. V vasi *Šembilje* pri Knežaku, pa je vaščan Šemaj ubil gospodarja *Šincovga*, ki je bil obdolžen, da je sodeloval z Nemci. Ko so vaščani že po vojni zvedeli za to obtožbo, so zahtevali, da pride Šemaj pred sodišče, do

česar pa seveda ni prišlo. Istega leta je bil v jarku med Tatrami in Ojstrovco ubit *Brčinov Stanko* iz vasi *Čelje* pri Premu. Pred smrtjo so ga obesili na drevo in mučili. Istotam je bil ubit *Simcov Andrej* iz vasi *Zagorje* na Pivki.

Že po osvoboditvi je bil umorjen župnik *Perkan* iz *Trnovega* pri Ilirski Bistrici. Ubil ga je *Lojze Novak* iz vasi *Malno* pri Topolcu. *Perkan* je na pokopališču v vasi *Jelšane* pokopaval neko žensko, ko se mu je približal *Novak* in ga ustrelil v glavo. Razburjeno prebivalstvo je zahtevalo pojasnila, nakar so jim predstavniki UDBE odgovorili, da se je *Novaku* zmešalo ter da bo poslan v umobolnico. Bil pa je samo premeščen u Novo mesto, odkoder se je že naslednje leto vrnil domov na kmetijo.

Po priključitvi slovenske Primorske Jugoslaviji, so mnogi mlajši ljudje zbežali preko meje v Trst. Nekaterim pa se beg ni posrečil in vsi ti so bili po izjavah beguncev, ustreljeni in pokopani v neki dolini blizu vasi *Lipica*. Tako sta bila med begom leta 1949 ubita *Krosivčeva Slava*, njen mož in 6 letni otrok, iz vasi *Staroda pri Podgradu*. Slavini starši so šli potem na pristojno oblast prosit, naj jim bo dovoljeno trupla pokopati v domači vasi, vendar je bila prošnja odbita. Po izjavah pobeglih Primorcev, naj bi bilo v omenjeni dolini pri vasi *Lipica*, pokopanih vsaj 169 oseb, ki so bile ubite med poizkusom pobega v Trst.

Zgodovinski odsek ZDSPB TABOR prosi Vse, ki so jim te okoliščine poznane in se spominjajo pravih imen gornjih žrtev, da nam to sporoče, obenem seveda z vsemi drugimi podatki, ki jih morda imajo.

Črna borza s slovenskimi narodoslovnimi zakladi

Že dolga leta se pase po Sloveniji posebna kuga, v obliki črne borze s slovenskimi starinami, to je s predmeti zgodovinske in narodoslovne vrednosti in šele v zadnjem času so se pristojne oblasti pričele zanimati za ta problem in podvzele potrebne mere, da se ustavi to sramotno mešetarjenje s slovenskim narodnim blagom.

Problem seveda ni omejen samo na Slovenijo. Podvržena sta mu tudi še zlasti Dalmacija in Macedonija, toda zaradi odprtih meja proti zahodu, je ta položaj najbolj kritičen prav v Sloveniji. Avstrijski, zahodnonemški in celo holandski starinarji prihajajo kar s tovornimi avtomobili v Slovenijo, zlasti še v Slovenske gorice, Prekmurje in Kozjansko ter odvažajo vse kar ni „prišraufano“: starinsko lončeno in pločevinasto posodje, podobe na steklu, panjske končnice, kmečke skrinje, zibelke in predvsem še — kolovrate.

Res je, da so ti predmeti v marsikateri slovenski hiši smatrani za

navlako, toda oblasti so se slednjič zavedle, da spadajo v etnografske muzeje, ne pa na črno borzbo, ali kvečjemu, da jih je treba prodajati po nekem načrtu in le s posredovanjem solidnih trgovcev, ne pa mešetarjev dvoniljivega slovesa.

Posebno poglavje so seveda predstavljali vlomi v cerkve, zlasti porušnične, ki niso redno obiskovane. Pri tem so cerkvene oblasti same poskrbele, da se zavarujejo pred tatovi, kljub temu pa je iz znane baročne cerkve v Olimju izginil eden najlepših kipov, v Mancah na Krasu pa so tatovi odnesli starinski kažipot, ki je bil nameščen še v 17 stoletju.

Dve stvari bi kazalo pri tem pripomniti:

prvič: ta pripravljenost slovenskih ljudi, da tujcem prodajajo svoje narodno blago, je ali izraz premajhne narodne zavesti in ponosa, ali pa izraz težavnega položaja, v katerem so se znašli zlasti najrevnejši slovenski predeli; in drugič: v vprašanju vlomov v cerkve, ta pojav je brez dvoma posledica povojne mentalitete in vzgoje, ki je v celih generacijah ubila celó spoštovanje do Boga, kaj šele vero vanj. Če pa nekdo ne veruje v Boga, kaj ga bo zadrževalo, da oropa hišo božjo?

NAŠI MOŽJE

Stane Lamovšek – 50-letnik

Stane Lamovšek se bo letos 15. avgusta srečal z Abrahamom. Spodobi se, da se ga za ta jubilej spomnimo vsi, ki ga poznamo.

Stane z bratom Alfonzom ter Antonom so veliko žrtvovali za narod in vero. Vsa Lamovškova družina se je odlikovala v krščanski in narodni zavesti.

Stane se je rodil v vasi Svinjsko, občina št. Rupert. Njegovi globoko verni starši so bili odločni protikomunisti. Stane in brat Alfonz sta bila prva v št. Rupertske okolici, ki sta pristopila k prvemu ilegalnemu pokretu. Ni bilo druge izbire za poštenjake Lamovške. Postavili so se po robu okupatorju in partizanom ki so že morili po naši zemlji vse, kar ni odobravalo komunističnega sistema.

S Stanetom sva bila vedno skupaj vse od začetka pa do žalostnega konca revolucije

Ni mogoče opisati vse Stanetove preteklosti, njegovega zadržanja,

poštenosti, odkritosti, srčnosti in velike previdnosti v minuli revoluciji. Omeniti pa moram partizanski napad na vas št. Rupert. Samo 25 mož, vsi izkušeni borci prve ilegale, je bilo celotno stanje postojanke. Med temi je bil tudi Stane, 1. maja 1943 nas je napadla partizanska sila kakih 3000 mož. V naglici smo mobilizirali še 55 mladih fantov, ki pa niso imeli nikakega vojaškega vežbanja. Kar sproti smo jih med borbo učili. Kljub pramoči smo vzdržali.

Po italijanski kapitulaciji se je Stane takoj priključil domobranstvu. Bogve v kolikih borbah je sodeloval. Brat Alfonz je bil hudo ranjen v boju pri Zvirčah. Prepeljan je bil v ljubljansko bolnico, kjer je 15. marca 1945 umrl in bil pokopan na Orlovem Vrh.

Dobro se spominjam napada na Kočevje 9. decembra 1943, kjer sem imel priliko opazovati Staneta in njegovo hladnokrvnost. Z eno roko je polnil mine v minometalec z drugo pa jedel kruh. Ta napad je bil verjetno najhujši, kar jih je Stane doživel. V Kočevju je bil Stane povišan v podoficirja.

Brat Anton je bil z velikolaškim bataljonom vrnjen iz Vetrinja, odpeljan v Teharje in z drugimi zverinsko mučen in ubit. Ti si se edini rešil.

Dragi Stane! Ne vem, ali Ti bo mogoče obhajati Tvojo obletnico skupaj z dvema sestrama, Ančka živi v Bitolju v Jugoslaviji — je usmiljena sestra v bolnici, — Frančiška pa živi v Nemčiji. Praznoval ga boš skupaj s Tvojo skrbno ženko in s Tvojimi lepo vzgojenimi otroki. Vsi Tvoji številni prijatelji in soborci Ti iskreno čestitamo k jubileju in Ti želimo še mnogo, mnogo let! — Bog Te živi!

Jože Jakoš

MNENJA IN VRENJA

Miha Marijan Vir: Pravi obraz Osv. fronte

II. Zvezek: Delo partije med okupacijo

Za tisk pripravil, izdal in založil dr. Filip Žakelj. Tiskala „Imprenta Dorrego“. Buenos Aires, 1972. Str. 368.

Po odličnem prvem zvezku, ob katerem smo razmišljali v št. 1-2 letošnjega Tabora, smo zares nestrpno pričakovali izida II. zvezka Virovega prikaza pravega obraza Osvobodilne fronte v dobi med okupacijo.

Naše pričakovanje ni bilo razočarano. Vse kakovosti spisa, ki smo jih podčrtali ob prvem zvezku, je pisec ohranil in celo še bolj izpričal v priču-

jočem drugem, mnogo bolj obsežnem zvezku Tako na 368 straneh stopa pred bralca vedno bolj ogabna podoba spačka, ki je ne morejo olepšati po najbolj znanstvenih videzih napisane skladovnice knjig trenutnemu režimu v naši domovini vdinjenih pisave.

Prav za časa tuje okupacije, ko je narod imel na vse strani zvezane roke, so vsi nastopi takozvane Osvobodilne fronte pod diktati mednarodni Stalinovi zaroti zapisanih opričnikov samo nedogledna vrsta krvavih dopri- nosov za dokončno sodbo o komunistični partiji, ki jo je po vseh mistifika- cijah kaj lahko zajeti v preprosto ugotovitev, da je nič več in nič manj, kot na politično polje presajena organizirana zločinstvenost najbolj nizkih go- nov človeškega tipa s patološkim kompleksom manjvrednosti. Ker so bom- bastičnost, velikorečje in boleštni gon uveljavljanja za vsako ceno bistveni znak te vrste človeškega tipa, je partija po zaslugi uradnih piscev njene mistifikacije zgodovine sama poskrbela za pravilnost te sodbe; in Miha Ma- rijan Vir je napravil samo sijajno potezo s tem, da jo je po učinkoviti de- duktivni metodi razgalil s preprostim orožjem njenih lastnih zapisov in do- kumentov. V tem je — poleg drugih — njegova analiza osvobodilnosti ko- munističnega „narodnoosvobodilnega“ boja in partizanske „ofenzive“ v po- letnih mesecih 1942 prava mojstrovina. Takšne analize v vsej tovrstni li- teraturi doslej še nismo zasledili.

Ob njej se bo moral zamisliti tudi najbolj skeptični bralec in si ustve- riti primerno sodbo, ki bo za režimovsko mistifikacijo zgodovine tako po- razna, da bo po njej za vse bodoče rodove ostal samo strahoten spomin na sproščeno komunistično zločinstvenost, kakršna ne vzdrži primerjave niti s turškimi vpadi v našo domovino. S tem piscu pošteno priznavamo zaslugo, kakršno bi utegnili pripisati le še malokomu. Zelo redki med našimi pisci so pravilni obraz „osvobodilne fronte“ za časa tuje okupacije pri nas razgalili tako učinkovito kot Miha Marijan Vir. Še te redke pa on prekaša prav za- radi že omenjene metode obdelovanja snovi, ker z njo prepričuje narav- nostno, neposredno.

Žal pa je Miha Marijan Vir zamudil sijajno priložnost, da bi nasproti brezobzirno razkrinkani podobi lažnjive „osvobodilne fronte“ postavil po ko- munistih izzvano pozitivno reakcijo istočasne *vsenarodne revolucije novega Slovenca*, ki je navzlic, ali pa prav zaradi genocidnega pokola že po kon- čani vojni zmagala v svetlem liku slovenskega domobranstva.

Ker nas vsak dan, ki tone v zgodovino, v tem bolj potrjuje, se ne bo- mo nikdar utrudili poudarjati, da smo v tem mali Slovenci dali sijajen zgled velikemu svetu.

Ne vemo sicer, do kakšnih pozitivnih zaključkov utegne priti Miha Ma- rijan Vir v tretjem, zadnjem delu svojega razkrinkavanja grozotno nega- tivne podobe komunizma. Toda v tem delu se je postavil na ostro oprede- ljeno stališče, ki ga odkriva na skoro vseh straneh. Kajpak ima do tega stališča vso pravico, ki mu je ne mislimo odrekati; saj ima zanj na ra- polago zadosti zgodovinskih argumentov.

Noben resen zgodovinar ne bo npr. podvomil, da je v žarišču našega protikomunističnega boja in odpora stala naša zvesta katoliška duhovščina z blestečim zgledom škofa Gregorija Rožmana na čelu. Za to so nam poleg drugih dejstev prav zopet tudi sami komunistični pisci zapustili kopico dokazov v svojih mistifikacijah. Prav tako bo morala zgodovina pravično oceniti nastanek narodove samoobrambe sploh in dati odgovarjajoče mesto Vaškim stražam za nalogo, ki so jo opravile v svojih danostih. V tem se s pišcem povsem strinjamo.

Toda po drugi strani Miha Marijan Vir vsaj v tem zvezku ni zadosti pravičen, ko slovensko domobranstvo, — katero je vendar našo zgolj protikomunistično samoobrambo poneslo do izživljanja naše pristne biti v resnični vsenarodni revoluciji —, od njegovega nastanka do prihoda na Vetrinjsko polje na hitrico in površno odpravi na pičlih 60 straneh. Saj bi vendar prav v primerjavi s pravilnim prikazom domobranstva in njegovih zmag stopila v ospredje vsa pozitivnost pristne slovenske narodne biti spričo takrat še do poslednjih posledic Stalinovi svetovni zaroti zapisane komunistične partije, katere pošastno negativnost je Miha Marijan Vir tako mojstrsko razgalil.

Ne spada v okvir tega razmišljanja, da bi o tem v podrobnosti razpravljali. Toda vendarle je treba podčrtati začuda vzporedni aksiom, da pred domobranstvom del piscev, ki z raznih nekomunističnih zornih kotov obdelujejo našo medrevolucionarno problematiko, odpove prav tako, kot uradni režimovski zgodovinopisci. Po napihnjenem „Belogardizmu“ Vaških straž je Franček Sajé spričo domobranstva nenadoma umolknil, in vse, kar smo s te strani poslej slišali, so do dolgočasje ponavljane psovke in razglašene lajne vedno istih obdolžitev brez vzdržljive argumentacije in dokazov. Toda režimovske pisce razumemo; saj spričo podobe slovenskega domobranstva vsa njihova rodoljubna in celó zgolj revolucionarna mistika splahni v nič. Nikoli pa ne bomo mogli razumeti piscev s te strani naše ločnice, kadar v sicer kvalitetnih spisih o naši medrevolucionarnih razmerah spričo domobranstva nenadoma zajecljajo in si pomagajo iz zadrege vsaj samo z večnim jadikovanjem in abstraktnim filozofiranjem, če ne celó z resničnim posiljevanjem dejstev.

Po tridesetih letih, ki so z vsakdanjimi dokazi pri nas in v velikem svetu vse osvetlila do skrajnih podrobnosti, se ti pisci še niso uspeli izmotali iz limanic, na katere so sedli naši večinski odgovorni dejstveniki, ko je komunistična partija tudi pri nas na Stalinovo zapoved razglasila „osvobodilni boj“ in jih s tem ujela v mreže pojmov o izdajalstvu, kolaboraciji, čistih rokah itd., sama pa posvetila vse svoje napore, laži, zločine in peptvorbe edinemu in izključnemu namenu — svoji boljševiški revoluciji v zanj izredno ugodni okoliščini sovražne okupacije, ko je s tisoči najrazličnejših predsodkov lahko zavezala roke vsem, ki se ji niso podredili.

Samo ti predsodki s komunističnih limanic so lahko vsaj nekakšna zaslišna razlaga, da je v sicer tako kvalitetnem spisu tudi Miha Marijan Vir nastanek slovenskega domobranstva še v tistih nekaj skopih stavkih izmaličil.

Ko v tej zvezi našteva po turjaški tragediji preostale oddelke Vaških straž, ki so se pod vodstvom svojih neposrednih poveljnikov zatekli pod zaščito nemških posadk na deželi, to namreč še davno ni bilo domobranstvo. Tudi sicer močna skupina dolenjskih bojnikov pod poveljstvom stotnika Vuka Rupnika, ki jo je po zmagoviti bitki pri Zameškem vzel pod zaščito sam nemški področni vrhovni poveljnik gen. Erwin Rösener, to še ni bila. To so bile samo več ali manj tolerirane skupine oboroženih ljudi, ki prav v sami Ljubljani še to niso bile; saj so jih Nemci na začetku razoroževali in celo zapirali v št. Vidu in na veleseljmu. Do neposrednega posega gen. Leona Rupnika v dogodke o kakšnem nastajanju in še manj organizaciji slovenskega domobranstva ne more biti govora. Domobranstvo ni bilo vaška zaščita, ki si jo je po večji ali manjši uvidevnosti italijanskega krajevnega poveljnika lahko organiziral katerikoli župnik ali kaplan. Domobranstvo je bilo po vojaških principih organizirana domača vojska v okupiranem ozemlju, za katero so veljale natančno omejene norme meddržavnega vojnega prava. Zato o njem niso mogli odločati nemški majorji ali stotniki npr. na Vrhniki, v Kostanjevici, Rajhenburgu itd. Še sam vrhovni področni poveljnik gen. Erwin Rösener o njegovem nastanku ni mogel odločiti. Da je to odobril in podprl, je popolnoma drugo vprašanje. Da mu je bilo domobranstvo kot vrhovnemu poveljniku področja operativno podrejeno in je zato imel v zadnji instanci nad njim tudi organizacijsko poveljstvo, je tudi druga stvar. Nastanek domobranstva je bil odločen na samem vrhu, od koder je prišla tozadevna rešitev preko gauleiterja in državnega namestnika do gen. Rösenerja in od njega končno nazaj do gen. Rupnika. Saj je bil vladni odlok o tem izdan šele proti koncu septembra 1943 in potem, ko je gen. Rupnik moral predhodno dvakrat potovati na pogajanja z gauleiterjem in državnim namestnikom.

Z ozirom na to pač ne more biti res, da je za naravo in namen njegovega spisa nepomembno, če Miha Marijan Vir ob vprašanju nastanka slovenskega domobranstva poimensko našteva celó poveljnike enot Vaških straž, ki so se tiste tragične septemberske dni 1943 zatele pod nemško zaščito, še z besedico pa ne omeni njegovega očeta, inspiratorja in edinega dejanskega organizatorja gen. Leona Rupnika.

Da ta vrzel ni samo slučaj in da je naša sodba vzdržljiva, Miha Marijan Vir dokaže sam, ko na str. 304 izrecno pravi celó, da so „v pogajanju z generalom Rösenerjem *poveljniki bivših Vaških straž in voditelji slovenskih nekomunističnih strank* stavili za svoje sodelovanje z nemško vojsko v boju proti komunizmu“ neke *pogoje*. Ker gen. Rupnik ni bil nikoli nikak poveljnik Vaških straž in ker je zadržanje vrhovnega poveljnika Vaških straž ppolk. Ernesta Peterlina, ki je bil takrat zares v Ljubljani in ne na Turjaku, že bilo dokumentarno izpričano na drugem mestu, kateri poveljniki so torej to bili? Tisti, ki so za svoje rešene enote *prosili za nemško zaščito* na deželi ali tisti, ki so po prebitju v Ljubljano bili celó *zaprti*, kakor Vir sam pravi? In kateri politiki so to bili? Tisti, ki so ob italijanski kapitula-

ciji iz strahu pred Nemci prilezli na dan šele, ko je gen. Leon Rupnik razčistil ozračje in zavaroval okolje? (Prav tako kot v Vetrinju, ko ni rešil, kar se je sploh še rešiti dalo, noben poveljnik in noben voditelj stranke, ampak zopet tretja oseba — dr. Valentin Meršol —, ki ne z enim, ne z drugimi ni imel nikakšne organske zveze!) Zgodovina že ve, da je med drugimi tudi pogoje, ki jih omenja Miha Marijan Vir, Nemcem postavil samo gen. Leon Rupnik — za svoje lastno, osebno sodelovanje v službi trpečemu narodu. Ker je o vsem tem v minulih tridesetih letih zgodovina dobila že zadosti dokazov — ne samo v Taboru! — bi zato bilo samo pravično ter v službi namenu knjige, če bi Miha Marijan Vir vsaj v tej zvezi omenil gen. Leona Rupnika. Tudi samo spomniti nastanek domobranstva in pri tem za molčati gen. Leona Rupnika, po več kot 30 letih izkušenj in dokazov ne more služiti nikakšnemu pravičnemu namenu. S tem pisec ne bi storil krivice nikomur in se tudi ne bi pregrešil proti svoji politični opredeljenosti, do kateri ima vso pravico, ki mu jo nihče ne osporava, ki pa ga na drugi strani vseeno ne bi smela zanesti do tako tveganih in kompromitirajočih trditev, kot npr., da je „Ljubljanska pokrajina bila kot slovenska državnica, ki sta jo vladala ban dr. Marko Natlačen in škof dr. Gregorij Rožman“ (str. 15) in da je v Ljubljanski pokrajini „vladal isti ban Natlačen kot v predvojni Jugoslaviji“ (str. 34). To namreč je v škodo namenu knjige.

Tudi se nam ne zdi oportuno, da avtor skozi vso knjigo kot rdečo nit navezuje neprestano valjenje krivde za našo nesrečo na druge. Izvzemši komuniste, ki so zares neposredni storilci vseh grozodejstev, so Viru za vse odgovorni Italijani, Nemci, Angleži ... samo na naši strani ni nikakšne krivde.

Že takojšnja zanamaska generacija ob tem nujno sprašuje, kar bo še bolj glasno vprašala zgodovina: Kaj se je zares samo komunistična manjšina zavedala, da Italijani in Nemci niso vdrl v Jugoslavijo in s tem v Slovenijo kot bratski rešitelji v naših stiskah in so jih temu primerno izkoristili za svojo zmago, odgovorni vodniki večinskega nekomunističnega naroda pa so hoteli stisniti in spustiti istočasno in zato tragično sedli na njihove limanice predsodkov, ki se jih še danes ne otresejo samo zato, ker tega kot kač pricirani otroci iz trme nočejo? — In Angleži! O njihovem izdajstvu je v neki meri mogoče govoriti samo, v kolikor so nas leta 1941 za svoje interese zbežali v nepotrebno vojno, potem pa pustili na cedilu Mihailovića in podprli Tita. Pa še ta argument je kolebav, ker se tudi to ne bi zgodilo brez beograjskega puča 27. marca 1941. Sicer si pa moramo enkrat za vselej priznati, kar je ob neki priložnosti citiral prof. dr. Srečko Baraga, da je namreč neki Anglež nekemu Slovencu na njegove očitke flegmatično odgovoril: „Nismo Angleži krivi, če ste Slovenci neumni!“

Brez vsakršne škode na račun namena, ki si ga je postavil, bi poleg tveganih izletov na strogo vojaška področja strategije in taktike Miha Marijan Vir lahko mirne duše opustil tudi kolebava vojnopravna razmišljanja na str. 245 isl. To so hudo delikatna področja, ki zahtevajo temeljit predizobrazbo strokovnjakov.

Po vsem, kar smo doslej zapisali, smo zadostno dokazali, da nočemo dlakocepiti. Vendar smo dolžni pokazati na vsaj nekatere Virove spodrsrljaje, ki jih v izrazito polemični knjigi, kot hoče biti ta, ne bi smelo biti. Ena stvar je namreč, če bomo še dolgo zasledovali pomanjkljaje in netočnosti v publikacijah kot je npr. Taborova Bela knjiga, ki je samo rekopilacija podatkov po večini samo na človeški spomin navezanih poročil, druga stvar je, pa, naslanjati polemiko na netočne podatke ali celó napake.

Ta trenutek nimamo pred seboj Podbevškove knjige Sv. Urh, da bi lahko ugotovili, če gre v Virovem spisu za tiskovno napako. Toda Vir je dal polemiki ob tem takšen poudarek, da izdajatelju ne bi smel uiti tudi slučaj tiskovne napake: zakaj vsak bralec ne bo imel pri roki Podbevškove knjige, da bi lahko primerjal. Od 174. strani naprej Vir krepko obdeluje v Podbevškove knjigi objavljen „dragocen dokument“ o tem, komu je v resnici služil prosluli partizanski požig vevške papirnice. To bi se mu sicer lepo posrečilo, če bi temu ne stal na poti hud spodrsrljaj. Vir namreč komentira: „Ali ni tudi nadvse zanimivo, da v svoji prošnji na glavno poveljstvo, pisani dne 2. avgusta 1942, rajonski odbor OF Polje sporoča, da je zvedel, da sta 30. avgusta 1942 dva spretna vohuna pretentala dobrunjsko Narodno zaščito? Zakaj je Podbevškova vnesla v prošnjo rajonskega odbora (ali našta v prošnji rajonskega odbora) to nesmiselno zgodovinsko pomoto, da rajonski odbor že 2. avgusta ve in poroča o dogodku, ki se je zgodil mesec dni pozneje?“ (Podčrtanja so Virova.) Toda slučaj, ali kar si pač bodi, pa hoče, da na str. 172, kjer Vir ta „dragoceni dokument“ prepisuje, stoji: — „30. 7. (sic) sta dva spretna vohuna v partizanskih krojih itd.“ (Podčrtanje naše.) 30. 7. — in povrh še „sic“ v oklepajih — pa pomeni 30. julij, ne pa 30. avgust, na kar Vir navezuje svojo polemiko.

Drugi tak mučen spodrsrljaj je slučaj šefa zdravstvenega odseka domobranskega štaba dr. Stanka Graparja, katerega Vir na str. 350 izrecno imenuje med drugimi anonimnimi „več osebami“, ki so jih partizani polovili zunaj vetrinjskega taborišča. To je točno. Hudo pa je Vir spodrsnil, ko izrecno trdi, da so „dr. Graparja kmalu nato ubili“. V resnici je bil dr. Stanko Grapar obsojen „samo“ na 7 let in je umrl naravne smrti šele proti koncu leta 1970. (Pokopan v Ljubljani na Vseh svetnikov praznik leta 1970).

Da pa se komu le ne bomo zdeli preveč dlakocepni, omenimo samo še, da so svojo nad vse važno zmago nad partizani na Javorovici domobranci zvojevali dne 16. marca 1944 in ne 11. februarja 1944 (str. 222) in da navzlic temu, da si domišljamo, da do precejšnjih podrobnosti poznamo to gradivo, razen želj 3. majskega Narodnega odbora v Ljubljani, ne poznamo prav ničesar, kar naj bi ob koncu vojne (maja 1945) kazalo na možnost, da bi „prišli v Slovenijo Angloamerikanci, kakor je bilo v načrtu“ (Str. 332). V katerem načrtu je to bilo maja 1945?

Vsako drugo stran knjige je izdajatelj opremil s klišejem slike ali dokumenta, kar že itak zanimivo branje samo še poživí, dasi bi brez škode namenu spisa nekateri, katerih tematika je ponovljena, lahko izpadli; kak-

šen je pa morebiti celó nevaren, ker je lahko po 30 letih, odkar je bil sredi vročine boja prvič obelodanjen, njega avtentičnost nekoliko dvomljiva. Posebno vprašanje je besedilo, ki ga je k tem klišejem napisal sam izdajatelj. V prenekaterih primerih odvrča bralčevo pozornost na druga področja, ki z namenom knjige nimajo neposredne zveze. Po drugi strani bi pa prireditelj, ki nam poleg neizbežnih slik žrtev in gmotne škode naniza tudi celo galerijo od škofa Jegliča, preko Korošca in Kulovca do frančiškanskega patra Odila Hajnška, lahko z nekoliko takta in posluha za zgodovino vsaj z eno sliko in primernim besedilom zamašil vrzel o generalu Rupniku, ki jo je v tekstu zapustil avtor. To tem bolj, ker je recimo škof dr. Gregorij Rožman, čigar prvenstva mu v versko-idejnem boju proti komunizmu seveda nihče ne more kratiti, celó večkrat upodobljen. Če namreč Rupnika ne bi imeli, bi si ga morali izmisliti. Drugi, večji narodi bi bili srečni, če bi se lahko nanj sklicevali. Mi pa ga imamo in ga ne samo ne izkoriščamo, temveč se mu — očitno še vedno s predsodki s komunističnih limanic — kot slepci celó odpovedujemo.

Vse vrline avtorjevega stila in načina, kako se obrača na bralčevo dožemanje, so v tem zvezku ohranjene prav tako kot v prvem. Jezik je po posegu prof. Alojzija Geržiniča slovnično seveda enako neoporečen, daši prevelika poslušnost najnovejšim pravopisnim predpisom zna tu in tam dovesti do zagate kot npr.: „...da bo sovjetska *vojska* ob koncu *vojske* čim bolj nedotaknjena...“ (str. 339). Če ne ločimo med vojsko in vojno, bi posledično morali okorno pisati tudi „predvojskin“, „medvojskin“, „povoj-skin“: in vendar so v knjigi dosledno ohranjeni gladko tekoči izrazi „predvojni“, „medvojni“, „povojni“. Samo zato, ker njim sestavljalci pravopisa ne nasprotujejo? Španska akademija, ki bdi nad enim izmed gotovo najbolj bogatih jezikov, sprejema vsako leto celo vrsto novih besed, ki so se udomačile v dnevni uporabi. Če na bodo naši jezikoslovci preveč ozkosrčno začeli čistiti celó tudi besede skupnega staroslovanskega izvora kot izposojenke, homo končno morali ostati tudi ne samo brez oken in dveri, ampak tudi brez — doma... Toda narod, ki je izvor jezika, bo tudi solato rajši jedel kot — plevel...

Če smo se ob tej knjigi razgovorili nekoliko več kot po navadi, smo to storili prav zaradi tega, ker je navzlic našim pripombam, ki jih kdo vtegne tolmačiti kot negativne, najboljše, kar je na tem področju obelodanilo naše protikomunistično zdomstvo. Navzlic tem pripombam bo spis med bralci vseh ideinih onredelitev pustil globoko sled, ki jo bo komunistična partija z vsem svojim aparatom težko zagrebla. In to je vendar ne-
glavito.

Pika.

Že po zaključku številke nas je pretresla novica, da je umrla mati Milana Zajca, predsednika ZDSPB "Tabor". Njemu in vsej Zajčevi družini naše globoke sožalje.

Konzorcij "Tabor"

Imeli smo in imamo prav

Naj bo ta sestanek z mojim govorom skromen spomin tiscim, ki spe večno spanje po rdeči krivici — vam, dragi dolenci fantje iz moje prelepe št. Jernejske doline, kjer vam je mati preprosto govorila v slovenski govorici, vas za roko preko valovitih polj peljala v cerkev, z vami trpela — in so za vedno strli njeno srce.

Ulice Teharij so tlakovane z njih krvjo; zemlja je sprejela, kar je njenega; ne rada - ker je bilo nasilno in mlado. In Buenos Aires? Tam naših - teh tukaj? Zato ker so imeli drugačne ideje - ker ni mogoče, da bi vsi mislili enako, ker so se uprli nasilju.

Nesrečna je doba vsake revolucije in vojska. Vse obstoji - kultura - poštenje - ljubezen, edino jeza - sovraštvo in smrt gresta brezobzirno svojo pot. Slovenije na zemljevidu ni bilo več.

Prav v letih naše mladosti se je začelo. Tisti narod, ki ni rabil ključavnic in ključev na hišnih vratih, - je postal morilec, lažnik in tat.

Padati so začele prve žrtve komunizma: študentje, duhovniki, ban, industrijalci itd. Bela Ljubljana je postala rdeča - lažni preroki in tatovi svobode so dvignili srp in kladivo. Po mestu je začelo neko nevidno premikanje, podtalni sestanki. Med študenti je zavrelo - posebno akademska mladina je šla za klicem lažne propagande in kruto zaznamovala še včeraj prijatelja s križcem - kar je prej ali slej pomenilo njegovo smrt. Veliki duhovnik Rožman je svaril, vendar vsakodnevni umori po Ljubljani niso bili nič več nekaj novega. Bili so spremljani z odobravanjem; če si koga vprašal, zakaj? - je bil odgovor čisto enostaven: „Je že kaj naredil!“ In likvidacija nedolžne žrtve je bila opravičena. O.F. je spretno krmarila v vseh slojih, v vseh strankah; - na vrhu zvonika Frančiškanske cerkve je nekega nedeljskega jutra plapolala rdeča zastava. Italijanski okupator si je vesel mel roke; - uničiti je treba slovenski rod; - pogledjte to delajo sami v borbi proti okupatorju. Kakšna ironija!

Po deželi je bilo še hujše. Ljudje: zgarani - poštene niso imeli več miru, v gozdovih so se pojavili prvi partizani s kapo triglavko in rdečo zvezdo. Pozdrav: - smrt fašizmu - svoboda narodu, in dvignjena pest je bil za ušesa teh poštenih ljudi tuj. Vse, kar ni z nami, je proti nam. Boga ni; naš bog so rop - požig - umor. Iz gorjanskih host, pa se je večkrat v noči čula pesem tovarišev: nabrusimo kose - že čas dozoreva.

Kamor so prišli, ni za njimi ostalo drugega, kot jok, strah in smrt. V gozdove so odganjali prve žrtve - sodilo jih je tako imenovano ljudsko sodišče - vrnil se ni nihče - bili so izdajalci svojega naroda in po vseh pravilih rdeče pravice obsojeni na smrt.

Kaj je bila Vida 17-letno dekle iz št. Jerneja na šahovnici svetovne umazane politike, da so jo z materjo živo pekli, — ko sta si služile borbi kruhek v trafiki. Edini greh: bila je sokolica. Je bil duhovnik izdajalec, ko so ga pred smrtjo zasramovali? Njega in mlado učiteljico so do golega slekli, skupaj zaprli v klet — po parih dneh pa oba ubili. Zakaj? Ker sta učila po svojem prepričanju. Še in še — žrtve so se vrstile druga za drugo.

Je bilo to potrebno? Je res bil socialni problem? In če je bil, zakaj so ravno sinovi iz dobro stoječih družin šli v gozdove in se borili za neko krivično pravico? Ko so se pod krinko OF pojavila imena Kidrič — Bebler — Kardelj so ljudje hitro spoznali kaj in kdo so in kaj hočejo. Ob imenu Kocbek pa je nastala velika prelomnica — saj je mlade verjetno dobro misleče krščanske socialiste odpeljal v gozdove. Ko ga je pred kratkim v Ljubljani obiskal nek emigrant iz Argentine — pa se je naredil nevednega o pobitih domobrancih in je imel solzne oči — klic vesti!

In tukaj ERP? Zakaj ne povedo kdo so — prvič so se pokazali ob izpustu iz ječ 25. maja, ko so z dvignjenimi pestmi in z zastavo z rdečo zvezdo mrki prihajali na svobodo. In vendar se ne govori o komunistih — vse časopise, radio in televizija jih imenuje „grupo ekstremista“. Ali res ne vedo kakšen je tisti „ekstrem“?

Gozdovi doma so se spreminjali v pokopališča. Slovenci smo zajokali — morilci niso poznali usmiljenja. Izzvali so, kar so hoteli — reakcijo na zločin — belo gardo. Preko Slovenije je zaplahutala smrtna ptica. Bili smo v vojni, revoluciji in imeli smo okupatorja. Bela garda — fantje, ki so se uprli nasilju — pastir, ki je prvič obul čevlje, ki jih je dobil kot vojak. oficir, ki je prisegel svojemu kralju, profesor, obrtnik, duhovnik, učitelj kmet, ki je vse svoje življenje garal. oral svojo zemljo — vsi so bili prisiljeni braniti se in vzeti puško v roke — ko še vedeli niso, kaj početi z njo. Hoteli so živeti, hoteli da bi naš narod pod Triglavom svobodno izbral svoje kneze kot nekoč na Gosposvetskem polju, da bi imel zastavo brez rdeče zvezde in molil svojega Boga kot njegovi predniki. Kako je bilo mogoče, v v nekdanj tako mirne gozdove si ni upal nihče, še cigane so pregnali izpod kešatih bukev — jih veliko pobili, ker so tudi oni bili izdajalci.

Italijanski okupatorji so v trumah odvažali ljudi v taborišča Rab — Gonars — Dachau — Auschwitz, itd. Ni jim bilo mar tisočev, ki so sestradani umirali tam, dan za dnem, dovolj je, če nas ostane samo peščica. Grmozna jama se je polnila s talci, prav jim je — pa naj bi šli z nami v gozdove, kaj pa so v udobju čakali doma.

Slovenska žena je trpela — ubili so ji moža — sina — hčer, bili smo lutke velikih, ki so kockali brez volje naroda, kam nas bodo prodali. Mali smo bili — a veliki — krvaveli smo že iz tisoč ran. Turiak, Grčarice, Koševje, izdaja, lažna amnestija, bodeča žica zajedena v rokah. žejna usta, ki so prosila požirek vode — komedija kočevskega procesa in milostni strel v imenu svobode. Množica je kosila nasilna smrt — Dolenjska, Notrainska, Primorska, povsod jok — slovenska žena se je odela v črnino, krvavela

je tisoč src za pokojnimi. Brat je ubijal brata — italijanski okupator, ki je odhajal, je predal orožje partizanom. Draža Mihajlovič je bil izdan.

Na črnem nebu Slovenije je zatrepetala nova zvezdica upanja — ustanovila se je prva Slovenska narodna vojska — Slovenski domobranci z generalom Rupnikom na čelu. Idealizem fantov in mož je vstal s ponosom — „kaj nam mar je smrt“ — so peli ob strumnem korakanju. Vendar so se iz Londona slišali pozivi „podajte se!“ — Titove edinice so edina priznana vojska. Ostali smo sami — vse nas je zapustilo — v Jalti so barantali in kruti morilec Stalin je dobro vrgel kocko — komunistična zmaga je bila že dobljena.

Maj — konec vojne — najlepši pomladni mesec, je natrosil cvetja po poljih in hostah kot v slovo številnim beguncem, ki so zapuščali ljubljeno zemljico in odšli iskat zavetja in svobode na Koroško. Trgali so se od staršev, otrok — svojcev — z njimi domobranci. V Sloveniji je že zasijala strašna rdeča zvezda svobode. Iz Koroške — Vetrinja — so Angleži vrnil partizanom pijanim zmage vso našo narodno vojsko nazaj v klavnico. Narod je bil dokončno pribit na križ. V Teharjih so krvniki noč za nočjo izbirali žrtve za pokol. Odganjali so jih pred jame in na pol mrtve pehali v brezna 12 tisoč — med njimi otroke, žene, matere. Zgodil se je strašen, genetičen zločin v nebo vpijoča krivica. Ječe so se polnile — vse je iskalo svojce — nosili so jim v zapore še zadnje, kar so premogli. OZNA je sprejela vse — ko je že pobila ljudi, ki so jih iskali svojci po zaporih.

Pravica je dokončno umrla.

Sama sem bila priča gorja v novomeških zaporih. Prebičane domobrance so noč za nočjo vozili na morišče. Celica št. 19 je bila polna jetnic — mladih deklet in žena. Zloglasno ljudsko sodišče je zasedalo juridične dvorane in obsojalo na smrt. Tončka, Micka še in še so brez zavezanih oči stopale pred puško rdečih krvnikov, ki so s strelom pretrgale mlado nit življenja. Bile so fašistke — izdajalke v katoliški akciji. Ubit je bil že vsak tretji Slovenec — kri je tekla v potokih.

Čestita mati-prednica Stanislava šmiheljskega samostana obsojena na 16 let prisilnega dela. V Kočevju je iz rudnika vozila vozičke s premogom — ne dolgo — na moderni tlaki je podlegla pljučnici. Zakaj kaznovana? Je bil mar res greh vzgajati mlada dekleta. Od preproste kmetice pa do profesorice, ki so jo ponoreli študentje vrgli po stopnicah, da se je vsa polomila. Vse jim je bilo na poti. Ob moriu solza so rdeči oblastniki vabili ponoreli svet na mitinge z bučnimi veselici noč za nočjo.

Del mladosti je bil pobit brez sodbe, brez dokazov, sovražnikov ni bilo več — obnemeli so za vedno.

Gorje premaganim!

Imeli smo srečo, da nas je nekaj ostalo. Ne zato, da bi po kratkem zalovanju pozabili toliko smrti — tudi ne zato, da smo prišli v ameriško Argentino, kjer uživamo tako dragoceno svobodo — še manj zato, da bi si kopičili bogastvo. Če nam je takrat usoda prizanesla, smo za nekaj ostali.

Ne pozabimo naših tisočev žrtev, lahko smo nanje ponosni in naše proti-komunistično prepričanje izpovemo ob vsaki priliki — to naj bi bila naša dolžnost in čast.

Slovenska žena je vedno stala na braniku svoje družine, naroda in domovine, zato je naše poslanstvo tudi danes v vseh momentih potrebno.

Če bi bili bogati, bi našo narodno tragedijo lahko prikazali v filmih, kot to delajo Židje. Ljudje po kinodvoranah obneme in objokani obsojajo nacistične zločine. Za našo strašno dramo ne ve nihče ali pa zelo malo. Ali ni naša nesreča strašna, da bi ob njej molčali — pa še celo iskali dialog z onimi, ki so jo zakrivali? Nihče nam ni in nam ne bo pomagal povedati svetu, kaj vse se je zgodilo na naši zemlji, če tega ne bomo storili mi, preživel..

Res se vse obrača proti nam. Krvnik Titu dajejo častne doktorate — predlog za Nobelovo nagrado miru. Vatikan ga sprejema — angleška kraljica piruje na Brionih, on je pač nevtalst — ima lepo urejeno državo — narod je zadovoljen, saj imajo vsi avtomobile in vikende — sovrážnikov ni — kaj pa še hočete več. Vrata domovine so odprta vsem, da le ni vojni zločinec in ima denar. Pridite — rabimo devize! Ko naši ljudje odhajajo domov, ne morejo prehvaliti, kako je tam vse prav. Pa ne vsi. Vedina se dobro spominja onih strašnih časov in ve, da je za katastrofalno ceno modernih sužnjev narejena marsikatera cesta, proga in stolpnica, da še danes ljudje sede po ječah — da narod nima prave resnične, ne verske in ne juridične svobode.

Kako torej z njimi v dialog? Ali ga oni iščejo z nami? To bi lažje storili naši otroci. Ko nekateri odhajajo domov na obisk, je tvoja dolžnost mati, povedati jim, da tam po teharskih in kočevskih zasutih jamah spe večno spanje naši nasilno pobiti. Naj se tiho poklonijo, morda samo z mislijo njih mučeništvu. Tam počiva tvoj oče — tvoj stric — stari oče. Govorimo mladini o grozodejstvih komunizma. Opazila sem po govorih mladih, da ne razumejo, zakaj je med nami in komunisti prepad. Povejte jim, da se preko tolikih žrtev — tolikih strahotnih zločinov, ne more z njimi iskati prijateljstva. Kako je žalostno, ko sinovi in hčere naših emigrantov navdušeno stopajo v vrste komunističnih organizacij. Poznam očeta, ki je bil od prvih dni aktivni protikomunistični bорец — sin navdušen montonero, je sam narisal „Che“ Guevaro in jo mesto svete podobe obesil v spalnici nad glavo. Rdeči znajo — saj obliubljajo raj na zemlji — današnji zmaterializiran svet pa itak v kaj drugega ne verjame. Mladino hitro pridobea. Občudujejo njihovo vztrajnost, žrtve in drznost. Poglejmo samo med mladimi teologi — ne niso komunisti —, pač pa tako opevani tretji svet. Kako pridejo komunistom prav. Saj bi bil morda res lepši tretji svet, kot si ga oni zamišljajo. Čisto gotovo pa je, da komunisti naneliubelejo vedo na svoj mlin in če zmagaio, ne bo nihče več smel sanjati o tretjem svetu, ker oni saniačev ne rabijo.

Imeli smo in imamo prav. Slovenska žena — prihajamo v resne čase. Vse vre. Dogodki na Ezeizi so jasno pokazali, kam plovemo. Rdeči so budno

na preži. Posebno po univerzah imajo dobro razpletene svoje mreže. Argentinska zastava je že onečaščena z rdečo zvezdo — ura je 12. Umori in grožnje so kot pri nas, pred toliki leti, že vsakdanja reč. Nas je strah? Gre za biti ali ne biti. Nihče ne ve, kako se bodo stvari razvijale. Pred kratkim mi je rekel neki gospod, da bodo peronisti še bela garda. Čakajo nas presenečenja in dal Bog, da bi naša mladina ne imela podobne usode kot je naša. Verjetno imajo možnosti spoznavati komunizem. Želela bi, da bi bili ponosni na našo preteklost, na žrtve in da ne bi povisili glav ter odbravali zločinov z molkom. Povejte jim, da vse dostojanstvo človeka vredne pravice ne da rdeči bog — nasprotno zatre v ljudstvu čut dobrote, plemenitosti in ga uklene v težke verige molčanja.

Mati — žena, prišel je čas, ko moraš narediti črto. mejo med enim in drugim. Govorimo mladini o naši veliki epopeji, da bodo znali ločiti med lažnim in resničnim junaštvom, da ne bo njih mit „Che“ Guevara, ko jih imamo mi toliko. Pomagajmo mladini, da bo znala ceniti svobodo na vseh poljih s pristržno željo, da bi njeno plamenico nekoč ponesla domov in dala zadoščenje onim, ki so padli za naš dragi dom in rod.

(Op. ur.: Ga. Lina Matičičeva je imela ta govor na spominskem sestanku Zveze slovenskih mater in žena dne 28. junija t. l. v Slovenski hiši, R. L. Falcón — Buenos Aires.)

M. J.

NA SLOVENSKI PRISTAVI 10. JUNIJA 1973

Kot vsako leto tako so tudi letos naša borčevska društva priredila primerne spominske svečanosti v spomin naših nepozabnih bratov, ki so pred 28. leti dali svoja mlada življenja Bogu in Domovini na oltar.

ZSPB je imela svojo proslavo koncem maja na Providence Heights; krajevno društvo Tabor - Cleveland, pa se je spomnilo svojih junakov na Orlovem vrhu Slovenske pristave v nedeljo 10. junija. Na predvečer naše spominske proslave je imel posebno spominsko oddajo tudi dr. Milan Pavlovčič na postaji WXEN-FM. Vso uro je posvetil njim, ki so darovali svoja življenja v cvetu mladosti, v najlepših dneh pomladi leta 1945. Z njemu lastno umetniško dovršenostjo je nazorno postavil pred nas tisti čas sovražstva, krvi in morije. Teharje je tlakovano s krvjo, Kočevje je namočeno v krvi... brat na še vedno taji svoj greh in ničesar ne ve... ne ve, kje so morilci... ne ve, kje so grobovi...

V dolgi koloni so avtomobili, kot za pogrebni sprevod, privozili na Slovensko pristavo, ki se je bleščala v čudovitem pomladanskem soncu. Dostojanstveno so prikorakali borci in prinesli velik venec nageljev, na-

rodne noše so poživljale praznik in spomin na nje, ki so bili pobiti. Iz daljne Minnesote je prišel kurat g. Gaber in pričel sveto mašo za nje, katerih trupla počivajo po širni slovenski zemlji. Sledilo je obhajilo, ki so ga pre-jeli skoraj vsi navzoči. V lepi pridigi se je g. Gaber spominjal prijateljev mladosti: tistih, ki so umrli zato, da bi mi živeli. Opozoril je na čase, ki so dandanes marsikje močno podobni onim, ki smo jih mi doživljali in ko so umirali naši mučenci. Po maši je zmolil še očenaš za pokojne duhovnike in dragega škofa dr. Gregorija Rožmana.

Zasedli smo prostore v senci in naše pridne kuharice pod vodstvom neumorne ge. Anice Hočevanjeve so nam postregle z dobrim kosilom. Nato smo odšli k petim litanijam, ki smo jih odpeli pred kapelico. Vroče je bilo in mnogi smo iskali sence pod mladim drevjem. Toda malo smo tudi mi morali doprinesti v počastitev njih, ki so umirali stepeni, lačni in žejni, opljuvani in zasramovani...

Popoldan smo preživeli v družbi prijateljev in soborcev. Med znanci smo opazili našega neumornega odbornika in člana Franceta Gruma, kateremu ni nikoli predaleč priti iz daljnega Rochestra skupaj z gospo in svojimi. Prav tako smo bili veseli obiska soborca Floriana Slaka in njegove gospe iz St. Cathrin, Ontario. Prav tako smo opazili znance in znanke iz New Yorka in od drugod. Lepo je bilo. Utrdili smo se v veri, da nas je še nekaj, da nas je še veliko in ni nas sram izpričati svojega prepričanja, ker smo ostali zvesti njim, ki počivajo kot seme izkrvavelega naroda po naših gozdovih in gmajnah, in so seme za novo, srečnejšo bodočnost slovenskega naroda.

ZA BELEŽNICO

NEKULTURNA AKCIJA

Pred dvajsetimi leti je bila v Argentini ustanovljena Slovenska kulturna akcija, katere namen je bil, da bi vočigled dirigirane kulture v zasužnjeni domovini s to vrhunsko organizacijo povezala svobodne protikomunistične kulturnike v zdmostvu in zamejstvu. Zato je bilo upravičeno splošno ogorčenje, da je režimu vdinjena kulturna kronika v domovini leta in leta vztrajno molčala o delovanju in zavidljivih uspehih te ustanove, ki nam je poleg drugega dala tudi vrsto izvirnih slovenskih knjig.

Zaradi infiltracije ter iz nje izhajajočega podtalnega delovanja proti izrazito protikomunistični idejni osnovi Slovenske kulturne akcije, je pred leti v njej prišlo do tolikšnega preloma, da je sam urednik njenega informativnega glasila sedaj, ko je celó domovina že nekaj let prisiljena beležiti uspehe slovenske kulture v zdmostvu, zagrešil nekulturno akcijo.

Glas Slovenske kulturne akcije (Leto XX, 3 — Marec 1973) prinaša uvodnik, ki ga je napisal njegov urednik Nikolaj Jeločnik pod naslovom 84. publikacija. Tam piše:

V dvajsetih letih — toliko meri do zdaj njena življenjska pot, toliko listov je do danes obrnila na koledarju slovenske kulturne ustvarjalnosti — je Slovenska kulturna akcija dokaj raztegnila svojo knjižno polico. Tistim prvim nabirkom, ki jih predstavljata prvi zvezek Meddobja in drobcena, a zato ne manj vredna knjiga Kos - Goršetovega Križevega pota prosečih, se je prejšnji mesec pridružila že kot 84. publikacija Ivana Dolenca knjiga spominov iz lastnega življenja Moja rast.

Leta in leta smo v publikacijah Slovenske kulturne akcije (poleg drugega tudi na ovojih njenih knjižnih izdaj) lahko brali, da je bila njena prva publikacija Mértik, zbirka novel dr. Stanka Kocipra, enega izmed njenih inspiratorjev.

SPRIČEVALO

G. Vili, ki v Ameriški domovini nikoli ni našel priložnosti, da bi zapisal eno samo besedo priznanja ustanovitelju in očetu slovenskega domobranstva, si po drugi strani vendarle ni mogel kaj, da ne bi na rovaš pokojnega gen. Andreja - Ivana Prezelja, ki mu je dne 25. 4. 1973 spisal nekrolog, ošvrknil pokojnega gen. Leona Rupnika s sledečimi besedami:

Ko je nekaj mesecev po vojaškem zlomu Jugoslavije gen. L. Rupnik na sestanku častnikov kraljeve jugoslovanske vojske v Ljubljani hvalil nemško vojsko in napovedoval njeno zmago, je polk. Ivan Prezelj vstal in poudaril, da kot častnik kraljeve jugoslovanske vojske zna ceniti vrednost nemške vojske, da pa ni prav napovedovati njeno zmago. „Tedad sem se gen. L. Rupniku zameril“, mi je kasneje razlagal gen. Ivan Prezelj.

Ob tuji ruši svežega groba slovenskega idealista — ne glede na to, kje, za kaj in kako je zastavil svoje sposobnosti in moči v dobi vsenarodne revolucije novega Slovenca — pač ne kanimo s pokojnikom razpravljati o „zame-rah“, nemških „ponudbah poveljstva nad snujočim se slovenskim domobranstvom“ in drugih stvareh, ki mu jih g. Vili v svojem nekrologu tudi nalaga na mrtva ramena. O tem je že bilo in bo še govora ob drugačnih prilicnostih.

Da bo gen. Andrej — Ivan Prezelj lahko „v miru počival“ v družbi Matije, Mihe... in drugih“, ne bomo spraševali njegovega groba v tujini, zakaj torej mimo in preko Rupnikove vere v nemško zmago nobeden izmed političnih in vojaških genijev, na katerih — tudi po zapiskih Ameriške domovine — med komunističnim prekucništvom prav za časa tuje okupacije

očitno nismo trpeli pomanjkanja, ni hotel trpečemu slovenskemu narodu pripomoči do boljše rešitve iz zagate, iz katere ga je skušal reševati — na način, kakor je pač vedel in znal — gen. Leon Rupnik.

Ker pa je Rupnikova vera v nemško zmago navzlic zastarelosti očitno še vedno zelo priljubljena popevčica nekaterih politikantskih godcev brez slehernega posluha za bistvene motive medrevolucionarne tematike, bi pač bil zares že skrajni čas, da bi tudi g. Vili v Ameriški domovini enkrat za vselej jasno odgovoril na vprašanje: Kaj je v takrat danih okoliščinah prineslo slovenskemu narodu več koristi (ali škode!); ali Rupnikova vera v nemško zmago, katero je očitno izpovedoval on sam, ali vera naših političnih in vojaških genijev v „zaveznike“, s katero so omamili ves narod??!!

Dokler tega ne bo storil, bo glosa g. Vilija na pokojnega generala Leona Rupnika prav v nekrologu pokojnemu generalu Andreju - Ivanu Prezlju samo spričevalo, ki si ga je napisal sam tako, kakor mu ga bolj pravičnega ne bi mogel dati nihče drug.

Verinov:

Spoznanje

Le sence, temote
so dnevi samote,
brezplodno iskanje
ljubezni so sanje.

Brez sonca toplote,
brez nežne lepote
življenja so pota
grenkoba in zmota.

Zaman hrepenenje,
moj svet je trpljenje,
saj sreče napevi
le sanj so odmevi.

Odbor Slovenskega zavetišča

ima v prodaji slovenski prevod

„MARTIN FIERRO“

Vsaka slovenska hiša naj ima slovenski prevod

Cena 40 pesov.

Z nakupom podprete zavetišče

San Andres, 21. maja 1973.

Dragi ing. Matičič!

V članku „Tugomir Sanjač“, ki je bil objavljen v „Taboru“ (štev. 5-6), je pisec Rasto J. L. Košanov na str. 147 med drugim zapisal tudi tole:

„Mi Slovenci smo pa spet bili žrtve improvizacije in nepripravljenosti. Naše zastopstvo, ki bi moralo iti v svobodni svet, da nas tam zastopa in brani naše interese, je, ker so odšli prepozno, zamudilo zadnje letalo in morali so ostati doma. Krasno! Ves svet je že vedel že zdavno prej, da bomo napadeni, samo mi tega nismo vedeli in se nismo zavedali nevarnosti. Imeli smo dovolj časa, vsaj od 25. marca pa do 6. aprila je bilo dovolj priložnosti, da bi naši strokovnjaki, politiki in osebe, ki bi bile ogrožene v slučaju okupacije, odšli v Anglijo ali Ameriko.“

K čem izvajanjem pisca bi rad pripomnil tole: Dne 30. marca 1941 se je v Ljubljani vršila seja izvršilnega odbora Slovenske ljudske stranke (katere sem se udeležil tudi podpisani) ter se je tedaj v pričakovanju vojne sklenilo, da takoj odpotujeta: v Združene države Amerike narodni poslanec msgr. Franc Gabrovšek, v Anglijo pa urednik „Slovenca“ dr. Alojzij Kuhar, da bi tam v času vojne zastopala slovenske koristi. Na isti seji je tudi bilo sklenjeno, da slovenska ministra dr. Franc Kulovec in dr. Miha Krek останeta v vladi in potujeta z vlado, kamorkoli bi se ona pomikala.

Tako se je tudi zgodilo. Msgr. Gabrovšek in dr. Kuhar sta takoj odpotovala v inozemstvo, dr. Kulovec in dr. Krek pa sta ostala z vlado v Beogradu. Ko je bil pri nemškem napadu v Beogradu ubit dr. Kulovec, je prišel na njegovo mesto Franc Snoj. Dr. Krek in Snoj sta po napadu na Beograd odšla skupaj z ostalimi člani jugoslovanske vlade v Bosno in se tam z vladnim letalom odpeljala v inozemstvo. Tako smo si Slovenci zagurali zastonstvo v tujini pri zapadnih zaveznikih.

Lepo Vas prosim za objavo gornjega pojasnila v „Taboru“, za kar se Vam že vnaprej zahvaljujem ter Vas lepo pozdravljam.

Vaš Rudolf Smerski

PISMO IZ DOMOVINE

April 1973

Jaz sem tudi ena od tistih tisočev, ki je pretrpela vse strahote vojne, bila sem ob vse, ob moža, živino in sploh ob vse, kar sem imela. Ostala sem sama z otroki in brez vsega. Kadar se spomnim na tiste čase, koliko je bilo strahu, žalosti in trpljenja. Pa vse bi pozabila, ako bi mi le mož ostal živ. Najhujše je pa to, da ko je bilo že konec vojne, so jih toliko pobili, tudi moj mož je bil med njimi.

Mi smo bili ena od redkih družin, ki je prebila toliko gorja, kot naša. Začelo se je kmalu potem, ko so aretirali svakinjo M. G. in jo odpeljali v gozd, skupaj z očetom od g. A. in še nekaj novomeščanov. En svak je padel v vojni, enega tudi ni od prej, tako, da so čisto pospravili G. družino. Nobenega ni več živega.

In tako se je zrahljalo moje zdravje, da nisem za nikamor, ne morem nikamor, samo če me kdo kam zapelje. Tako je bila zapečateni moja usoda, nisem imela nobenega človeka, da bi mi kakorkoli pomagal, bila sem sama z dvema malima otrokoma. Sem stoodstoten invalid, telesni in duševni, kar pa ni nič čudnega, saj sem morala toliko pretrpeti med vojno in po njej.

Končam ter Vas prav lepo pozdravljam!

V Clevelandu, maja 1973.

Spoštovani g. urednik!

Gotovo vam je znano, da je tu v Clevelandu umrl general Ivan Prezelj. Z njim nisem imel nikakih stikov. Je pa zanimivo, da ga je Ameriška domovina vedno zelo častila. Ko je umrl, je veliko pisala o njem. Zbolelo pa me je, da so se ob tej priliki spotaknili ob pok. generala L. Rupnika. Nikoli nisem nikogar cenil bolj slabo, kot če se je spotikal ob koga, ki je že umrl. Vsaj od pravega katoličana kaj takega ne bi smeli pričakovati. Kaj takega so sposobni samo oni, ki so za časa revolucije v Sloveniji stali le ob strani. Ne dajo pa nikoli priznanja tistim, ki so v tem času vse storili, kar se je zahtevalo od popolnih Slovencev. Dopis, v katerem je omenjen pok. general Leon Rupnik, Vam prilagam v tem pismu.

Izročite pozdrave vsem vašim sodelavcem, zlasti pa vsem Rupnikovim. V veliko veselje bi mi bilo, če bi mi bile še dane možnosti, da bi se še kdaj srešili in se pozdravili s stiskanjem rok.

Prejmite iskrene in hvaležne pozdrave od Vašega

-eka.

(Evropa), nov. 1972.

G. urednik!

Že par let prebiram Vaš Tabor. Zelo mi je všeč. V roke mi je prišel v ..., kjer se že par let nahajam na sezonskem delu.

Ali bi lahko postal član Tabora? Izpolnjujem vse pogoje, ne morem Vam pa javiti imena, ker večkrat potujem domov v Jugoslavijo. Če me lahko vpišete anonimno, javite to v Taboru, nakar bom poslal članarino. Na vaš časopis sem že naročen več let, vendar na tuje ime.

Večkrat objavljate prispevke iz domovine. Vam kaj pošljem če boste priobčili; sem precej na tekočem, ker večkrat potujem domov.

Doma je kaos. Komunisti se ne znajdejo več. Vsi čakajo smrti Tita in

s tem konca SFRJ. Kaj bo potem s Slovenijo? Kdo jo bo zasedel? Ljudstvo je zelo razburjeno, boje se Rusov...

Včasih priobčujete tudi šale. Najnovejše: Kavčiču, ex - predsedniku Izvršnega sveta SRS naštevajo njegove napake. Naštejejo jih točno 7178 in jih napišejo na papir. On jih pregleda in reče: „V redu. Toda še več napak je naredil tale...“ in prepogne papir. (Če prepognete papir tako, da pokrijete polovico številke vodoravno, berete: TITO.) — Druga: Pred poslopje ljudske skupščine pristavi delavec kolo. Miličnik na straži ga opozori: „Tovariš, ne prislanjaj kolesa na skupščino! Tod hodijo Kardelj, Tomšičeva in drugi...“ — „Ja, potem pa moram kolo takoj zakleniti,“ pravi delavec.

Želim Vam veliko uspehov pri Vašem delu. Le bodite udarni; brez lompromisarstva boste bolj priljubljeni v domovini. Ne propagirajte dialoga; s komunisti dialoga ni.

Vesel božič in srečno novo leto želi Vam in vsem sodelavcem Tabora Vaš
-n -n!

NA UREDNIŠKI MIZI

G. -n -n, *Evropa*. — Topla zahvala za vaše pismo, pa istočasno naša prošnja, da nam oprostite, če je šele sedaj prišlo na vrsto. Toda nič ni zamujenega. Ni nobene prepreke, da Vas ne bi že šteli za anonimnega člana naše organizacije. Saj nas je fizično organiziranih sorazmerno zelo malo, ker smo pač preživeli ostanki množično poklane slovenske domobranske vojske, pa še ti z leti odmiramo. Toda vemo, da imamo med Slovenci doma in po vsem svetu hisoče anonimnih članov. Še več; lahko Vam odkrijemo, da imamo dokaze o tem, da so tudi med tujimi narodi že poprijeli naše domobransko geslo: Svobodni sveta, združite se! Za Boga - Narod - Domovino! Tako vidite, da je naše dično domobranstvo zares o pravem času in na pravem mestu vsemu svobodoljubnemu človeštvu pokazalo pravo pot. — Oglasite se le še; čim bolj pogosto, tem bolje. Vaši prispevki iz domovine bodo nad vse dobrodošli. — Še enkrat: Hvala! In tople borčevske pozdrave!

K L I C T R I G L A V A

Uredništvo in uprava: 76 Graeme Road, Enfield MIDDXX.

Izhaja enkrat na mesec, je politično neodvisen list in ga izdaja „Slovenska Pravda“.

Poverjeniki: Južna Amerika — Simon Rajer, „Emona“, Tucumán 1561 7o. p., dto. 49, Buenos Aires. — Severna Amerika — Tine Kremžar 11047 — 110 St. Edmon — Alta — Kanada. — Avstralija — Pavla Miladinović — 12 Oxford Road — Ingleburn — N.S.W.

Za zavetišče:

Ogar Anton, Hurlingham ..	100.--
Žerovnik Jože, Caseros	11.--
N. N., San Martín	110.--
N. N., Ramos Mejía	2.--
Budinek Vojteh, El Bolsón .	150.--
Repar Jože, J. L. Suárez ..	16.--
N. N., J. L. Suárez	50.--
Prodaja Martín Fierro	700.--
N. N., Ramos Mejía	6.--
Karba Bojana, Capital	400.--
Tršan Janez, Boulogne	100.--

Kremžar Marko, Hurlingham (pregled in podpis letne bi- lance 1972-73)	500.--
Rozman Santiago, Cap.	30.--
N. N., Martínez	2.070.--
N. N., Ramos Mejía	6.--
Loboda Marjan R. Mejía ..	26.--
Bidovec Tone, R. Mejía	100.--
Tičar Beno R. Mejía	100.--
N. N., Ramos Mejía	500.--
N. N., Ramos Mejía	500.--

V spomin padlih in pomorje- nih domobrancev 24. čete Stane Buda, C. Gral. Belgr.	200.--
--	--------

V spomin na pok. Ludvika Kržič:	
Bavec Janez, Ramos Mejía .	30.--

V spomin nečaku Danitu:	
Dr. Vinko in ga. Milka Bru- men, Hurlingham	500.--

V spomin na pok. Danita Šušteršič:	
N. N., J. L. Suárez	10.--
Marinšek Stane, San Martin	100.--

V spomin na pok. Stanka Šegulja	
Štefanič Jože, Tortuguitas	50.--

V spomin na pok. g. Franca Krenner:	
Krenner Julija, Olivos ...	100.--
Mesto cvetja za pok. Jerico Trpin:	
Trpin Jože, C. Rivadavia	100.--
Mustar Stane, Ezeiza	100.--

V spomin na pok. Franca Pristavec:	
N. N., Rosario	150.--
N. N., Rosario	100.--

Za tiskovni sklad glasila Tabor:

N. N., Castelar	40.--
Gričar Franc, Castelar ...	20.--
Prodaja knjig	25.--
N. N., Ramos Mejía	30.--
Tomažević Lovro. R. Mejía	10.--
N. N., Ezeiza	10.--
Prodaja knjig	250.90
Budinek Vojteh, El Bolsón .	50.--
Potočar Milena, San Martin	10.--

Za tiskovni sklad Zveze Tabor:

Pretnar L., Kanada (v dol.)	2.--
Milan Zajec, USA	3.--
Dr. Lukež Franc, USA ...	6.--
Ivanka Primožič, USA	2.--
Ludvik Kolman, USA	3.--
Filip Oreh, USA	2.--
France Grum, USA	2.--
Stane Meršol, USA	2.--
Stanko Mrak, USA	3.--
Rudi Merc, USA	1.--
Štefančič (mama), USA ..	1.--

Radi tehničnih zaprek, sta v tej številki izpadli nadaljevanji član-
kov Tugomirja Sanjača in Jožeta Cerarja. (Op. ur.)

SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE DELO VSE SLOVENSKE EMIGRACIJE IN NIHČE NIMA PRAVICE ZASLUG. VSA PRAVICA JE PRAVICA REVEŽEV, ZASLUGA PA PRIPADA NASIM MRTVIM. SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE IZGOVORJENI KOT POMOČI POTREBNIM SLOVENCEM.

VSEBINA

Uvodnik	193
Slovenci v borbi za človeško dostojanstvo nekoč in danes (Dr.S.Baraga)	194
Življenje (Dr. Joža Lovrenčič)	197
Legija v Boštanju (T. F.)	198
Z bataljonom v Velike Lašče (Stane Buda)	200
Teror v Brkinih	204
Naši možje	206
Mnenja in vrenja	207
Imeli smo in imamo prav (Lina Matičič)	214
Na Slovenski pristavi 10.junija 1973	218
Za beležnico	219
Spoznanje	221
Iz pisem	222
Na uredniški mizi	224
Darovali so	III

Correo
Argentino
Sucursal
J. L. Suárez
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 8133

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 2619